

DE OORLOG, 6 augustus 1914
[Het Nieuws van den Dag, No. 13703]
 [Donderdag 6 Augustus 1914]

Inhoudsopgave 6 augustus 1914

[Het Nieuws van den Dag, No. 13703]	1
DE OORLOG.	2
De eerste krijgsvruchtelingen in België.	2
De Duitschers over de Maas.	3
Het Engelsche Lagerhuis.	4
Engeland en Duitschland.	5
Frankrijk en Duitschland.	6
Rusland en Duitschland.	7
België en Duitschland.	7
De Koning der Belgen.	7
Oostenrijk en Servië.	7
Gevechten aan de Servische grenzen.	7
Turkije.	7
Egypte blijft neutraal.	7
Verspreide berichten.	7
Nederland en de Oorlog.	8
Staat van Oorlog.	8
Algemeene bepalingen.	8
Van den staat van oorlog.	8
Strafbepalingen.	10
De landbouwtentoonstelling te Winterswijk,	10
De algemeene vergadering van de "Vereeniging van Zuivelfabrikanten"	10
De "Vliestroom" tegengehouden.	10
Vrachtboot aangehouden.	10
De legervoorziening.	10
De overvloed in het Westland.	11
Nieuw papieren geld.	11
Het Roode Kruis.	11
Aan de grens.	11
Vrijwilligers.	11
Geen schepen bij Den Helder.	11
Fabriek stopgezet.	11
Batavier-lijn stopgezet.	11
Aan de groote Stoomvaartmaatschappijen	11
Algemeen comité tot steun.	12
Weerbare gepasporteerden, geeft u op!	12
Daar de buitengewone indienstneming blijkbaar nog niet geheel geregeld is,	12
Varia.	12
Inkwartiering.	12
Pasmunt.	13
Onder de militieplichtigen, die j. l. Zaterdag met spoed onder de wapenen	13
Engelsche vloot op de kust.	13
In Nederlandsch-Indië.	13
De toestand in Ned. Indië.	13
Rijst-uitvoer van Java.	13
Neutraliteit van Nederland.	13
Aan de grens.	13
Nederlandsch gebied ongeschonden.	13
Het aanmelden van vrijwilligers.	13
Honden ten dienste van Het Roode Kruis.	14
Vrijwilligers-afdeelingen.	14
Eieren.	14
De 29ste Conferentie der International Law-Association,	14
Vervallen treinen.	14
Schending van neutraliteit.	14
De oorlog.	15
President Wilson.	15
INKWARTIERING.	15
MILITIE. Lichtingen 1914 en 1915.	15
Klein bankpapier.	15

Herwonnen rust.	16
Vrijwillige werkkrachten.	16
Samenstelling van het hoofdkwartier der Stelling van Amsterdam.	16
Tegen het opdrijven der prijzen van levensmiddelen, brandstoffen, enz.	16
Buitenlandsch geld en de Spoor.	17
Stations-nachtdienst.	17
Beperkte tramdienst.	17
Wedstrijden uitgesteld.	17
Het Belgisch Gezantschap te 's-Gravenhage maakt bekend,	17
[Het Nieuws van den Dag, No. 13704]	18
De gevechten aan de Maas.	18
Duitschland en België.	18
Frankrijk en Duitschland.	19
Duitschland en Rusland.	19
Oostenrijk en Servië.	19
Een ultimatum van Duitschland aan Italië.	19
President Wilson's bemiddeling.	19
Verspreide berichten.	19
'Het bankroet der beschaving'.	20
Engeland, Nederland on België.	20
TWEEDE KAMER.	20
De verzending naar Indië.	21
Het avontuur van de "Vliestroom."	21
Deserteurs.	22
Te Baarn hebben de heeren A. A. H. Boissevain en August Janssen	22
Waarschuwing tegen verkeerd enthousiasme.	22
Amerikaansche reizigers.	22
Veiling.	22
EEN REISJE.	22
Een landgenoot in 't vijandelijk kamp.	23
Bericht van het Deutsche consulaat.	24
Het stafbureau in het Amstel-hotel.	24
De Amsterdamsche Politiebond	24
Telegrafie.	24

5

Buitengewoon Ochtendblad.

DE OORLOG.

De Duitschers bij Visé over de Maas.

10 **Fransche troepen naderen op Belgisch gebied.**

Duitsche schepen in Engeland genomen.

Oostenrijk wint veld in Servië.

De eerste krijgsverrichtingen in België.

15 Het woord is nu aan het geschut. Immers, het zwaard (dat den Duitschen Keizer "in de hand gedrukt" is), speelt in de huidige oorlogen een ondergeschikte rol. Bij de eerste krijgsverrichtingen in den geweldigen oorlog, die nu is aangevangen, konden de kanonnen echter niet het voorloopige succes der Duitsche troepen verhinderen: deze hebben heden den overtocht van de Maas geforceerd.

20 Dit was te verwachten, maar de tegenstand der Belgen was hardnekkig, en van Duitsche zijde moet het een kranig stuk werk geweest zijn.

Een telegram van een onzer correspondenten te Maastricht sprak reeds van het oprukken eener nieuwe Duitsche macht ten noorden van Visé, bij Mouland, een plaatsje vlak tegen de Nederlandsche grens bij Eysden aan. Inderdaad heeft, gelijk een andere berichtgever ons in den loop van den avond telefoneerde, de overtocht van den Maas zoowel daar als te Visé plaats gehad. Men vindt bijzonderheden daarover onder het oorlogsnieuws.

25 Hardnekkig is er bij Visé gevochten, en het feit dat de Duitsche troepen hier een dag lang opgehouden zijn, bewijst niet enkel dat de Belgen vastbesloten zijn, het niet bij schijngevechten te laten, maar de inbreuk op hun recht zoo duur mogelijk te laten betalen; het heeft daarenboven deze beteekenis, dat de Belgische Maaslinie den inval wellicht lang genoeg zal kunnen tegenhouden om den Franschen gelegenheid te geven, van Givet en andere punten uit de Belgen - hun bondgenooten nu - te hulp te snellen. Elk uur oponthoud kan voor de Duitsche legers gevaarlijk zijn. En om Visé, die
35 voorpost van Luik, is dan ook met vermetelheid en doodsverachting gestreden.

Het bleek, in weerwil van herhaalde pogingen, niet mogelijk de gedeeltelijk met dynamiet vernielde brug bij Visé te herstellen en zóó de Maas over te trekken. Eindelijk is gisteren, in den namiddag, de overtocht gelukt met de pontons, niet brugsgewijs saamgevoegd (de pontonniers waren niet bestand tegen het hevige vuur der

40 Belgen, die de hoogten aan de overzijde bezetten), maar als vaartuigen gebezigd. Geen schot werd aan den Duitschen kant tijdens dien overtocht gelost. Waarschijnlijk zijn hun verliezen zeer aanzienlijk geweest.

Bij Mouland trok, terwijl de Belgen aldus door den overtocht der Duitsche hoofdmacht werden beziggehouden, nog een andere, uit verschillende troependeelen saamgestelde

45 afdeeling, de rivier over, en voegde zich bij de kleine afdeeling ruitelij die reeds vroeger zwemmende de overzijde bereikt had.

De Belgische verdedigers trokken daarop terug naar het plaatsje Boirs, waar de wegen van Visé en Luik naar Tongeren samenkomen. Nu ligt de weg naar Luik voor de Duitsche troepen open, zij kunnen de vesting nu ook van het Noord-Oosten naderen. Men vergete

50 echter niet, dat de eigenlijke fortенkring van Luik nog onaangetast is: de aanval op deze vesting moet eigenlijk nog beginnen. Naar men weet, werden deze fortен reeds uit de verte door Duitsche artillerie onder vuur genomen, zoo wél uit het oosten, van Barchon uit (bij Wandre, dat men tegenover Herstal op onze kaart vindt), als uit het

55 zuidoosten. Deze laatste positie moeten de aanvallers bereikt hebben over Pepinster of Aywaille via Stavelot, waarheen, naar men zegt, het 16e legercorps dadelijk is opgerukt. Men zal 't in België nu wel betreuren, dat men eenige jaren geleden het verbindings-spoorlijntje Malmédy-Stavelot heeft aangelegd: dit wordt nu een

aanvoerweg voor Duitschland's legerbehoeften.

Bij Stavelot zal ook de porte d'entrée geweest zijn voor het reeds aangevangen

60 bombardement van Namen. Een wel is waar sterk golvende, maar zeer goede weg loopt van de Duitsche grens bij St. Vith (op 20 K.M. ten Z.O. van Stavelot) over Laroche en Marche dwars door de Ardennen in een boog naar Namen. De afstand is niet meer dan honderd-en-tien kilometer en de zware Duitsche automobielen, die zelfs geschut van 12

65 cM. vervoeren, leggen zulk een afstand in eenige uren af.

Het is echter de vraag of een beschieting als die van Namen in zulke omstandigheden – aangenomen dat het bericht juist was – veel kan uitwerken. De Maas-linie moet in elk

70 geval geforceerd worden, dit kan lang of kort duren; het is niet mogelijk, iets daarvan te voorzien. Van de snelheid waarmee het geschiedt, hangt intusschen voor de Duitschers het antwoord af op de vraag of het moreele nadeel dat door de schending van het Belgische gebied tot hun last komt, althans voorloopig wordt opgewogen door

75 een strategisch succes bij hun inval in Frankrijk.

Om van de nu uitgelokte inmenging van Engeland maar te zwijgen.

TELEGRAMMEN. De Oorlog.

75 De Duitschers over de Maas.

Van een bijzonderen verslaggever. Ter telefoon.

Maastricht, Woensdagavond.

80 **Na twee dagen van geweldigen strijd zijn de Duitschers er gisteravond om 6 uur in geslaagd bij Visé over de Maas te trekken. Hardnekkig hebben de Belgen tot op het laatste oogenblik weerstand geboden aan de met ware doodsverachting uitgevoerde**

Duitsche aanvallen.

Een berichtgever telefoneerde ons gisteravond over dit laatste gevecht om den Maas-

85 overtocht het volgende:
"Zonder er op te letten hoeveel manschappen het wel kon kosten, zijn de Duitschers vanmiddag over de Maas getrokken. Blijkbaar wilden zij, het mocht dan kosten wat het wilde, hun aanval op Luik zoo snel mogelijk doorvoeren. Alle pogingen, van de laatste

90 twee dagen om de gesprongen brug te herstellen of een nieuwe te herstellen, of een nieuwe te leggen, waren verijdeld door het korte afstandsvuur der Belgen op de ongedekte Duitsche genie.

95 Vanavond om 5 uur veranderden de Duitschers van tactiek. Hun vuur zweeg, en terwijl de Belgische nagels moordend huis hielden in hunne gelederen, scheepten zij zich volkomen ordelijk in op de pontons, die eerst hadden moeten dienen voor het bouwen van den brug en voeren over de rivier – infanterie en artillerie – ook het inschepen der zware kanonnen gebeurde zonder ongelukken – kwamen op deze manier op den

100 westelijken Maasoever. Intusschen zwom de cavalerie over; elk oogenblik verdwenen mannen en paarden onder de golven, hun lijken dreven stroomafwaarts.

De Belgische schutters en artilleristen bleven doorschieten tot op bet laatste oogenblik; pas toen een groote Duitsche afdeeling over was ontruimden zij de twee fortен en trokken terug op Boirs in de richting van Tongeren. Ook zij hadden

verschillende gewonden. Toen de overtocht bij Visé eenmaal geforceerd was, lieten de Duitschers het er niet bij. Wel had zich langs den geheelen linker oever en dieper

Naspeuringen van Paul Theelen: 6 augustus 1914

het land in Belgische infanterie vastgezet, maar daar stoorden de Duitschers zich niet aan en zetten o.a. de groote afdeeling, die, zooals wij reeds meldden, bij het dorpje Mouland stond, eveneens met pontons over de rivier. Tusschen Visé en de
105 Nederlandsche grens staken bovendien nog op eenige andere plaatsen kleinere troepenafdeelingen over.
Omstreeks zeven uur was het grootste deel der Duitsche troepen, die intusschen nog versterkingen hadden ontvangen, uit de richting Aken, over de Maas en nog in den vooravond begon de opmarsch in de richting Luik. De strategische beteekenis van dezen
110 overtocht daarom zoo groot, daar de troepen, die nu van Visé en Mouland naar Luik trekken, de Noordelijke aanvalskolonne vormen van het leger, dat blijkens verschillende berichten heden uit het Zuiden reeds het bombardement op Namen en Luik begonnen is. Blijkbaar voeren de Duitschers dus een frontaanval op de Maasstelling uit, die nu pas van alle kanten krachtig kan worden doorgevoerd.
115 Wat betreft het lot van Visé, meldt men ons, dat dit plaatsje ontzettend geleden heeft van het Belgische kanonvuur; het is om zoo te zeggen van West naar Oost doorzeefd met granaten. Bovendien hebben de Duitschers verscheidene burgers gefusilleerd, die uit hun huizen op de soldaten geschoten hadden.
In Maastricht kwamen heden weer heel wat Duitsche gewonden binnen; een cijfer kon men
120 ons echter niet opgeven. Trouwens zou dit niet veel waarde hebben, daar de Duitschers zelf het over groote deel van hun gewonden verzorgen, en het Maastrichtsche cijfer dus toch geen idee zou geven van de totale verliezen. Slechts nog een bijzonderheid. Een jonge Duitsche soldaat, die op 't oogenblik in Maastricht in het hospitaal ligt, bleek niet eens te weten, dat hij tegen Belgen gevochten had. Hij was in de vaste
125 overtuiging, dat een Fransche kogel hem getroffen had.

BRUSSEL, 5 Aug. Een officieel bericht meldt: De Belgen hebben zegevierend alle aanslagen van de Duitsche troepen in de buurt van Luik afgeslagen door een hevige tegenaanval. De Duitsche soldaten, die tusschen de forten door hun weg wilden nemen,
130 werden allen neergeschoten. De koepels en pantseringen van de forten bieden bewonderenswaardigen weerstand aan de Duitsche projectielen. Het fort Evequée, dat den geheelen dag in den strijd was betrokken, is geheel ongedeerd gebleven. De Belgische vliegers doen in geen enkel opzicht voor de Duitsche onder. De Duitschers hebben te Visé verscheidene burgers doodgeschoten en hebben de stad in brand
135 gestoken.

MAASTRICHT, 5 Aug. (Van onzen correspondent.) Een ooggetuige die zoo juist van de Belgische grens terugkomt, bericht, dat de brug over de Maas nog steeds niet hersteld is en telkens weggeschoten wordt zoodra een stuk klaar is. De Duitschers worden
140 beschoten uit de forten Liers, Pontisse, Barchon, Fleron, Retine en Batisse. De Duitschers lijden groote verliezen. Tusschen Visé en Berneaux wordt gevochten. In Maastricht liggen op het oogenblik vijftien gewonde Duitschers. De uitgewekenen die hedenochtend vertrokken, zonden een telegram van dankbetuiging voor de liefderijke behandeling en eindigden met een 'Hoch an Königin Wilhelmina!'
145

Het Engelsche Lagerhuis.

LONDEN, 5 Aug. In het Lagerhuis heeft Asquith een telegram voorgelezen waarin de Belgische regeering een beroep doet op Engeland, Frankrijk en Rusland om samen te werken als borgen voor de Belgische neutraliteit, de gewelddadige maatregelen van
150 Duitschland tegen te gaan en in de toekomst de onafhankelijkheid en integriteit van België te handhaven. Het telegram luidde verder: België is gelukkig te kunnen verzekeren dat de verdediging van haar fortenlinie is verzekerd. (Toejuichingen). Asquith las mede een telegram voor met de mededeeling, dat het Ministerie van Oorlog in België den Franschen militairen attaché had verzocht zich voor te bereiden op de
155 samenwerking van de Fransche met de Belgische troepen, en voorts dat aan de provinciale kommando's order werd gegeven de bewegingen van Fransche troepen niet beschouwen als schending van de grens. (Luide toejuichingen).

LONDEN, 5 Aug. In het Lagerhuis heeft Asquith medegedeeld, dat Lord Morley, Burns en Trevelyan, de laatste adjunct-secretaris van het ministerie van onderwijs, ontslag hebben gevraagd en dat dit is aangenomen. Lord Beauchamp wordt opvolger van Morley, Runciman van Burns.

LONDEN, 5 Aug. Lloyd George deelde in het Lagerhuis mede, dat het bank-disconto van 10 tot 6 percent wordt verlaagd en dat er bankbiljetten van 10 en 20 shilling zullen worden uitgegeven. Hij zeide dat het crediet geen gevaar liep. Het was noodig om de
165 circulatie van gemunt geld tegen te gaan, maar wel was er reden om op den

Naspeuringen van Paul Theelen: 6 augustus 1914

- 170 goudvoorraad te bezuinigen en tegelijk den gouden standaard te handhaven door uitgifte van die banknoten, welke de Bank van Engeland tegen goud zullen worden ingewisseld.
- 175 **LONDEN**, 5 Aug. Minister Asquith heeft in het Lagerhuis medegedeeld, dat de staat van oorlog is begonnen tusschen Groot-Brittannië en Duitschland. Hij zeide, dat hij morgen aan het Lagerhuis een crediet zou vragen van honderd millioen pond sterling. (Luide juichkreten.)
- Engeland en Duitschland.**
- 180 **LONDEN**, 5 Aug. De politie heeft vannacht talrijke huiszoekingen gehouden in huizen door Duitschers bewoond in de Londensche voorstad Marlsfield, De agenten namen bommen en geweren in beslag en arresteerden vele Duitschers.
- 185 **LONDEN**, 5 Aug. Er is een proclamatie uitgevaardigd betreffende de oorlogscontrabande. Daarbij wordt aan de schepen der naties, die Engeland's tegenstanders zijn, tijd gegeven tot den 14en dezer, 's nachts om twaalf uur, om de Britsche havens te verlaten.
- BRUSSEL, 5 Aug. (part.) Treinen met Fransche troepen zijn te Doornik waargenomen. Zij begaven zich naar Charleroi.**
- 190 **BRUSSEL**, 5 Aug. Vanmorgen vielen de Duitschers in hoofdzaak aan bij Barchon (ten noordoosten van Luik, aan den anderen kant van de Maas). De Duitse cavalerie manoeuvreert ten noorden van Luik, terwijl de Duitse infanterie poogt de Maas over te trekken, maar daarin belemmerd wordt door het vuur der forten.
- 195 **PENARTH** (Wales). Een Duitse kapper is hier in hechtenis genomen, beschuldigd van spionage.
- 200 **LONDEN**, 5 Aug. De Koning bracht in den namiddag een bezoek aan het Ministerie van marine in verband met de maritieme maatregelen. Hij werd luide toegejuicht door de menigte.
- LONDEN**, 5 Aug. Een Engelsch oorlogsschip is te Dover aangekomen met twee in beslag genomen Duitse schepen.
- 205 **LONDEN**, 5 Aug. Talrijke arrestaties van Duitschers zijn in verschillende plaatsen van het land geschied, onder beschuldiging van spionage.
- LONDEN**, 5 Aug. Een Duitse visschersvaartuig is te Aberdeen in beslag genomen.
- 210 **LONDEN**, 5 Aug. Telegrammen uit Margate en andere kuststeden berichten dat hevig geschutvuur in de Noordzee wordt gehoord. De geruchten omtrent een zeeslag zijn echter nog niet bevestigd.
- 215 **LONDEN**, 5 Aug. Volgens een telegram uit Newport (Monmouth) is het stoomschip **Belgia** van de Hamburg-Amerika-lijn met 73 Duitse reservisten en een grooten voorraad leeftocht aan boord als oorlogsprijs aangehouden.
- 220 **BRUSSEL**, 5 Aug. (part.). Al het spoorwegmateriaal is voor troepentransporten gerequireerd en in dienst gesteld.
- 225 **BRUSSEL**, 5 Aug. Een officieel bericht meldt dat de inval der Duitschers in het land stelselmatig wordt voortgezet. Tot dusver hadden de Belgische troepen slechts kleine gevechten en schermutselingen met den vijand. De Belgische soldaten geven de schoonste voorbeelden van dapperheid en tucht. De Belgische verliezen zijn gering; die van den vijand naar verhouding aanzienlijk.
- 230 Een ander Reuter-telegram uit Brussel meldt: Duitse vliegtuigen zweven boven Luik. Een Belgische vlieger stortte zich op een Duitse vliegtuig, verbrijzelde het in tweeën en vervolgde daarna zijn vlucht. (?) Da Duitse vlieger werd gedood. De Duitse troepen hebben een hulpbrug geslagen ter hoogte van Lixhe (dit dorp ligt vlak op de Nederlandsche grens, aan den linkeroever van de Maas), ten noorden van Visé. Het geschutvuur van de forten van Battice vernielde de brug. Een afdeeling Duitse ruitery, die op een doorwaadbare plaats de Maas wilde oversteken, moest terugwijken naar de Nederlandsche grens.

235 De gevechten aan de Maas.

MAASTRICHT, 5 Aug. (part.). In de nabijheid van Visé is van Duitsche vliegmachines uit geschoten op Belgische vliegers, die naar Luik terugvlogen. Eén der Belgische toestellen moet naar beneden zijn geschoten.
3000 Duitschers en Oostenrijkers uit Luik kwamen hedennacht te Maastricht aan en zijn per trein over Vaals naar Deutschland gebracht.

240
245 **MAASTRICHT**, 5 Aug. (part.). Hedennacht en ook in den loop van den morgen hebben de Duitsche troepen tevergeefs getracht de vernielde brug over de Maas te herstellen. De Belgen onderhielden een levendig vuur van de Maasstellingen op de Duitsche troepen aan den overkant der rivier.

MAASTRICHT, 5 Aug. (Van onzen correspondent). Tot 12 uur zijn hier 10 gewonde Duitschers door de auto's van het Roode Kruis binnengebracht. De lichtgewonden worden naar het Ursulinenklooster ie Eijsden vervoerd, de zwaargewonden, die chirurgische hulp noodig hebben, naar Calvarienberg, de anderen in het Roode-Kruis-hospitaal. Vluchtelingen uit de Belgische dorpjes Eben en Canne zijn hier aangekomen. Allen worden onderdak gebracht en van eten voorzien. De bevolking is kalm en steeds op hulp bedacht. Een ooggetuige, die den nacht bij het Belgische dorp Eben doorbracht, beweert dat men uren lang paardengetrappel hoorde, dus dat de Duitsche troepen groot in aantal moeten zijn. Er is nog geen bevestiging dat de Duitschers een brug over de Maas hebben. Ze zijn de Maas over gezwommen. Men hoort nog steeds gebulder van geschut.

250
255 De Duitschers en Belgen vechten, naar ons hedenmiddag uit Maastricht wordt getelefoneerd, nog altijd om den overtocht van de Maas bij Visé.
260 's Morgens was 't gevecht blijkbaar gestaakt, althans te oordeelen naar het verminderde kanongebulder; in den loop van den morgen brachten Roode Kruis-auto's de laatste gewonden van het gevecht en gisteren binnen. Kort na 12 uur werden echter weer geweer- en kanonvuur vernomen en omstreeks 3 uur kwamen weer nieuwe gewonden, voornamelijk Duitschers, te Maastricht binnen.
265 Ooggetuigen deelen mee, dat de Belgen weer of nog, dat is niet uit te maken, de fortificaties tegenover Visé bezet houden en uit met hun artillerie den overtocht der Maas schier tot een onmogelijkheid maken.

270 De Duitschers hebben hiertoe de dolzinnigste pogingen gedaan. Toen, zoowel het herstellen van de half door dynamiet vernielde brug, als het leggen van een nieuwe brug, door het moordende Belgische vuur opgegeven moest worden, trachtte Duitsche cavalerie de rivier over te zwemmen. Mannen en paarden werden gedecimeerd: de cavalerie moest de poging dan ook opgeven.

Gedurende het geheele gevecht zweefden aviateur-verkenneren, naar de richting, vanwaar zij kwamen te oordeelen Belgen, over het gevechtsterrein.

275 Voor zoover de toestand hedenmiddag overzien kon worden, hebben de Duitschers met hun aanvallen van gisteren en vandaag alleen bereikt, dat zij op eenige plaatsen boven en beneden Visé met kleine afdeelingen over de rivier zijn gekomen.

Er is echter nog geen sprake van, dat zij op den linkeroever vasten voet zouden hebben. Hedenmiddag om 5 uur duurde het gevecht nog voort.

280 Intusschen verzamelt zich een groote Duitsche troepenmacht – huzaren, uhlanen, infanterie en mitrailleur-brigades – bij het dorpje Moulant op den rechteroever van de Maas, vlak bij de Hollandsche grens. Dit zou kunnen wijzen op een poging der Duitschers om daar de rivier over te trekken, en te komen in den rug der nu zoo hardnekkig verdedigde Belgische fortwerken.

285 Deze zullen echter wel goed-verdedigde verbindingslijnen hebben met de hoofdlinie der Maasstelling, en dus kunnen we in de komende dagen gevechten verwachten ten Noorden van Visé, nog dichter bij onze grens dan gisteren en hedenmiddag.

Frankrijk en Deutschland.

290 **LONDEN**, 5 Aug. De speciale Parijsche editie van de Engelsche "Daily Chronicle" verzekert, dat na het bombardement van Bone en Philippeville door de Duitsche kruisers, een Fransch smaldeel de Duitsche schepen verrasten de "Göben" en "Breslau" vermeesterde en de "Panther" in den grond boorde. (Zooals men weet is dit bericht ook van andere zijde gemeld, maar niet officieel bevestigd).

295 **BERLIJN**, 5 Aug. De Duitsche oorlogschepen in de Middellandsche Zee, die gisteren op de Algiersche kust verschenen, hebben eenige versterkte plaatsen verwoest, die bestemd zijn als inschepingsplaatsen, voor Fransche troepentransporten. Het geschutvuur werd beantwoord.

300

Rusland en Duitschland.

BERLIJN, 5 Aug. (part.). Ambtelijk wordt medegedeeld, dat de Duitsche troepen bij Soldau een Russische cavaleriebrigade terugwierpen. de Russische aanval werd onder de ernstigste verliezen afgeslagen.

305

WEENEN, 5 Aug. Uit Krakau wordt dato 3 Augustus aan de Reichspost gemeld, dat in Russisch-Polen gisteren van uit Warschau een oproep tot deelneming aan den Poolschen opstand werd verspreid, die onderteekend was door talrijke Poolsche partijen. De oproep licht toe hoe de toekomstige actie der opstandelingen waarvoor ook de vrouwen worden opgeëischt, zich zal toedragen. De Russische militaire overheid moet op alle mogelijke manieren gehinderd worden, de Poolsche opstandelingen-organisatie moet ingelicht worden omtrent de bewegingen der Russen. Iedere gemeente wordt dringend aangemaand een eigen bestuur te proclameeren, onafhankelijk van de Russische overheid.

315

KOPENHAGEN, 4 Aug. In den avond zijn drie Duitsche onderzeebooten in den Zuidelijken uitgang van de Sont gesignaleerd, die daar een voorpostenstelling schijnen te hebben ingenomen.

320

België en Duitschland.

De Koning der Belgen.

BRUSSEL, 5 Aug. Alvorens te vertrekken naar het front van de troepen, heeft de Koning een proclamatie gericht tot het leger. Daarin wordt verklaard: Zonder de minste uittarting onzerzijds van den trotschen buurman heeft zijn macht de tractaten verscheurd, welke zijne onderteekening droegen en het grondgebied onzer vadersen geschonden. Omdat wij geweigerd hebben onze eer te schenden valt men ons aan. De geheele wereld bewondert onze loyale houding. Moge haar achting en eerbied u sterke. Ziende, dat haar onafhankelijkheid bedreigd werd, is er een siddering door de natie gegaan. Haar zonen zijn naar de grenzen gesnelde als weerbare soldaten voor de geheiligde zaak. Hebt vertrouwen! Uit naam van België breng ik hulde aan uw vasthoudenden moed. Gij zult overwinnen, omdat gij een kracht zijt in dienst van het recht.

330

Eere aan u leger van het Belgische volk. «Bedenkt dat ge tegen den vijand vecht voor de vrijheid van uw bedreigde haardsteden.»

335

Oostenrijk en Servië.

Gevechten aan de Servische grenzen.

WEENEN, 5 Aug. Het Correspondenz-bureau meldt:

Uit berichten van aan de Servische grenzen staande troepen blijkt dat daar een verhoogde werkzaamheid begint in te treden. Bij Belgrado trachtte Servisch vesting-geschut van de boven- en beneden-vestingwerken op de naburige hoogten door een hevig vuur de troepenbewegingen aan den Oostenrijkschen oever en de scheepvaart op de Save en de Donau te verhinderen.

340

Dit gaf den Oostenrijkschen troepen aanleiding gisteren het geschutvuur te openen. De strijd eindigde hiermede, dat het Servische geschut tot zwijgen werd gebracht en de vestingwerken zwaar werden beschadigd. De stad zelve werd geheel gespaard. Aan de Drina is het rustig.

345

De werkzaamheid van de dekkingstroepen, vooral van de infanterie en van de jagers wordt ten zeerste geroemd.

350

Turkije.

Egypte blijft neutraal.

LONDEN, 5 Aug. Volgens een Lloydtelegram is de neutraliteit van Egypte verklaard.

355

Verspreide berichten.

LONDEN, 5 Aug. Een Lloyds-telegram uit Odessa bericht dat alle vuurtorens en kustlichten langs de Zwarte Zee zijn gedoofd. De uitvoer van graan is verboden. Volgens een Lloydsbericht uit Alexandrië is daar de uitvoer van eetwaren verboden op bevel van den Khedive. De katoenbeurs is gesloten.

360

Verspreide berichten.

BERLIJN, 5 Aug. Heden heeft de Keizer een besluit onderteekend waarbij de Orde van het IJzeren Kruis voor den tegenwoordigen veldtocht wederom wordt ingesteld.

365

(Voor eventueel nakomende telegrammen zie blz. 4.)

Nederland en de Oorlog.

Staat van Oorlog.

370 Wat de beteekenis is van het besluit waarbij de in staat van verdediging gebrachte
gedeelten van ons land worden verklaard in staat van oorlog te zijn, ziet men in de
onderstaande wetsbepalingen. De grondwet (art. 187) kent den staat van oorlog en den
staat van beleg. De eerste is minder verstrekkend dan de tweede. Hier volgen uit de
wet van 1899 *Stbl.* 128 de bepalingen die betrekking hebben op den staat van oorlog en
de algemeene bepalingen die betrekking hebben op beide staten.

375 HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Art 1. Elk gedeelte van het grondgebied des Rijks kan bij Koninklijk besluit in staat
van oorlog of in staat van beleg worden verklaard:

380 1o. wanneer oorlog of oorlogsgevaar ontstaan is;
2o. wanneer binnenlandsche onlusten de in- of uitwendige veiligheid van het Rijk of
van een gedeelte daarvan in dringend gevaar brengen.

Art. 2. Wanneer ten gevolge van een vijandelijken inval, of ten gevolge van
385 binnenlandsche onlusten, als bedoeld in artikel 1, sub 2o., de gemeenschap tusschen
een gedeelte van het grondgebied des Rijks en den zetel der Regeering is afgesneden,
kan dat gedeelte – hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk – door het militair gezag van
Onzentwege in staat van beleg worden verklaard.

Art. 3. De staat van oorlog en de staat van beleg worden bij Koninklijk besluit
opgeheven.

390 Ingeval de gemeenschap tusschen het in staat van oorlog of in staat van beleg
verklaarde gedeelte van het grondgebied des Rijks en den zetel der Regeering na die
verklaring is afgesneden en dat gedeelte nog in dien toestand verkeert op het
oogenblik dat de omstandigheden, welke tot die verklaring aanleiding hebben gegeven,
hebben opgehouden te bestaan, kan de opheffing, voor zoover dat gedeelte betreft,
395 door het militair gezag geschieden.

Mede kan de opheffing door het militair gezag geschieden voor wat betreft dat
gedeelte van het grondgebied des Rijks, waarop het vorige artikel is toegepast,
indien de omstandigheid welke daartoe aanleiding heeft gegeven, heeft opgehouden te
bestaan, maar de gemeenschap met den zetel der Regeering nog niet is hersteld.

400 Art. 4. Het besluit, waarbij de staat van oorlog of de staat van beleg wordt
verklaard of opgeheven, treedt in werking op het daarin vermelde tijdstip en wordt
ter plaatse afgekondigd op de wijze, door het militair gezag te bepalen. Het wordt
zoo spoedig doenlijk in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* opgenomen.

405 Art. 5. Behalve in het geval van een vijandelijken inval, wordt onverwijld een
voorstel aan de Staten-Generaal gedaan om het voortduren van den staat van oorlog of
van den staat van beleg bij de wet te bepalen.

Is de zitting der Kamers van de Staten-Generaal gesloten, dan worden zij onmiddellijk
door Ons bijeengeroepen.

410 Komt de wet niet tot stand, dan wordt hiervan onverwijld kennis gegeven aan het
militair gezag en wordt de staat van oorlog of de staat van beleg gerekend te zijn
opgeheven met den dag, waarop dit ter plaatse zal zijn bekend gemaakt op de wijze,
door het militair gezag bepaald. De bekendmaking zal onverwijld geschieden.

415 Indien na het einde van een oorlog de staat van oorlog of de staat van beleg moet
worden verlengd, zal, na het sluiten van den vrede, onverwijld een voorstel daartoe
aan de Staten-Generaal worden gedaan.

Art. 6. Na de opheffing van den staat van oorlog of van den staat van beleg wordt van
Onzentwege aan de Staten-Generaal mededeeling gedaan van hetgeen door het militair
gezag, krachtens de buitengewone bevoegdheid, daaraan door deze wet toegekend, is
verricht.

420 Art. 7. Hef militair gezag, in deze wet bedoeld wordt uitgeoefend door de
autoriteiten, daartoe door Ons of van Onzentwege door Onzen Minister van Oorlog
aangewezen.

HOOFDSTUK II.

425 **Van den staat van oorlog.**

Art. 8. In staat van oorlog zijn de artikelen van dit hoofdstuk van toepassing op het
grondgebied, aangeduid in het besluit, dat den staat van oorlog verklaart.

430 Wanneer de staat van oorlog wordt opgeheven, houden de ingevolge de bepalingen van
dit hoofdstuk door het militair gezag genomen maatregelen van rechtswege op te
geld.

Art. 9. De besturen van en de ambtenaren in dienst bij provinciën, gemeenten,

Naspeuringen van Paul Theelen: 6 augustus 1914

waterschappen, veenschappen en veenpolders zijn verplicht aan het militair gezag de inlichtingen te verschaffen, welke van hen verlangd worden en tot het verstrekken waarvan zij in staat zijn.

435 Art. 10. Door het militair gezag worden, na overleg met het betrokken burgerlijk gezag, zoo noodig, nieuwe politieverordeningen alsmede verordeningen en keuren van waterschappen, veenschappen en veenpolders vastgesteld en bestaande gewijzigd of geschorst.

440 De daartoe strekkende besluiten zijn van kracht onmiddellijk nadat zij zijn afgekondigd op de wijze, door het militair gezag te bepalen en worden aan Gedeputeerde Staten medegedeeld.

De schutterijen en de vrijwilligerskorpsen komen onder de onmiddellijke bevelen van het militair gezag

445 Art. 11. Het militair gezag stelt, na overleg met het betrokken burgerlijk gezag, zoo noodig, de maatregelen vast, welke genomen moeten worden om te voorzien in het onderhoud der inwoners en de behoeften der bezetting.

450 Het militair gezag is bevoegd, indien zulks ter uitvoering van de in het eerste lid bedoelde maatregelen, noodzakelijk is, elke plaats zelfs tegen den wil van den rechthebbende, te betreden of van zijnentwege op vertoon van een schriftelijken, daartoe strekkenden algemeenen of bijzonderen last, te doen betreden en aldaar nasporing of huiszoeking te doen of te laten doen.

Tot nasporing in eene woning en tot huiszoeking wordt zoodanige last alleen verstrekt aan een officier die zich, zoo noodig, door militairen van lageren rang kan doen vergezellen.

455 De met de nasporing en huiszoeking belaste officier is gehouden van zijne bevindingen proces-verbaal op te maken en dit in te leveren bij het militair gezag.

Art. 12. Voor zoover zulks niet bij de wet is geschied, stelt het militair gezag, na overleg met het betrokken burgerlijk gezag, zoo noodig, de regelen vast nopens de hulp, die de bevolking in de militaire werkzaamheden zal hebben te verleen.

460 Art. 193 der Gemeentewet is in dat geval niet toepasselijk. Het militair gezag is tevens bevoegd te bepalen dat de voorschriften der Arbeidswet, der Veiligheidswet en der Hinderwet buiten werking worden gesteld.

465 Art. 13. Het militair gezag regelt of wijzigt, in overleg met het betrokken burgerlijk gezag, zoo noodig, den dienst der politie en der brandweer. Het stelt, zoo noodig, eene geheime politie in, om de handelingen van verdachte personen na te gaan en de pogingen tot verstandhouding met den vijand of het vormen van samenspanningen tijdig op te sporen en tegen te gaan.

470 Art. 14. Op het militair gezag gaan over de bevoegdheden, bij artikel 186 en artikel 187, eerste zinsnede, der Gemeentewet aan den burgemeester gegeven. De politie en de brandweer treden dan onder de bevelen van dat gezag.

De overige bepalingen van laatstgemeld artikel zijn in dat geval niet toepasselijk; alsdan vervallen de bevoegdheden aan Onze Commissarissen in de provinciën gegeven bij de artikelen 13, 14 en 15 hunner Instructie, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 27 September 1850 (*Staatsblad* no. 62).

475 Art. 15. Het militair gezag is bevoegd alles te doen wegruimen wat aan de behoorlijke verdediging in den weg staat. Daarvoor wordt schadeloosstelling verleend, tenzij bij de wet anders is bepaald, of het tegendeel overeengekomen is.

480 Art. 16. Het militair gezag is bevoegd, wegen, wateren, terreinen en gebouwen, zoo noodig met de daarin aanwezige werktuigen, aan provinciën, gemeenten, waterschappen, veenschappen, veenpolders of aan particulieren toebehoorende in gebruik te nemen, wanneer dit voor de uitoefening van den militairen dienst noodzakelijk is. Zoodra het gebruik niet meer noodig is, wordt het gebruikte eigendom door of vanwege Onzen Minister van Oorlog weder ter beschikking van de rechthebbenden gesteld. De wederbeschikbaarstelling wordt door genoemden Minister ter algemeene kennis gebracht.

485 Voor het gebruik wordt schadeloosstelling verleend, tenzij het tegendeel overeengekomen is.

490 Onze Minister van Oorlog is verder bevoegd, voor rekening van den Staat, het gebruikte eigendom terug te brengen in den toestand, waarin het zich vóór de ingebruikneming bevond; bij de bepaling van het bedrag der schadeloosstelling wordt daarmede rekening gehouden.

495 Art. 17. Tot het erlangen van schadeloosstelling, op grond van de artikelen 15 en 16, moet de belanghebbende eene aanvraag indienen aan onzen Minister van Oorlog en zulks, voor zooveel betreft het geval, bedoeld in artikel 15, binnen eene maand nadat de staat van oorlog of de staat van beleg is opgeheven en in het geval, bedoeld in art. 16, binnen eene maand na de dagteekening van de in dit artikel bedoelde kennisgeving. Binnen twee maanden nadat die aanvraag bij het Departement van Oorlog is ontvangen, biedt onze Minister van Oorlog aan den belanghebbende eene bepaalde som als

Naspeuringen van Paul Theelen: 6 augustus 1914

schadeloosstelling aan. Is binnen den gestelden termijn geen aanbod door den belanghebbende ontvangen of acht bij de aangeboden schadeloosstelling niet voldoende, dan kan hij het geschil op de gewone wijze bij den burgerlijken rechter aanbrengen. Door het militair gezag kan, bijaldien zulks wordt verlangd, op de schadeloosstelling voorschot worden verstrekt.

Art. 18. Het militair gezag is bevoegd, te verbieden het door middel van de drukpers of op andere wijze bekend maken van berichten en opmerkingen betreffende militaire maatregelen, in het in staat van oorlog verklaarde grondgebied genomen. Dit verbod wordt bekend gemaakt op de wijze door het militair gezag te bepalen.

HOOFDSTUK IV.

Strafbepalingen.

Art. 41. Overtreding van de verordeningen en keuren, bedoeld bij artikel 10 of van de algemeene voorschriften, krachtens artikel 14 door het militair gezag uitgevaardigd en afgekondigd, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twaalf dagen of geldboete van ten hoogste honderd gulden.

Art. 42. Leden van burgerlijke besturen of ambtenaren, die weigeren of opzettelijk nalaten te voldoen aan eene der verplichtingen, omschreven in de artikelen 9 en 21, worden gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren.

Art. 43. Overtreding van de verordeningen en keuren, bedoeld bij artikel 22, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste eene maand of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Artikel 44. Hij die artikel 25 overtreedt of bij vergaderingen, optochten of bijeenkomsten, in dat artikel bedoeld, de gestelde voorwaarden niet in acht neemt, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden.

Art. 45. Hij die in strijd met het verbod, bedoeld bij artikel 33, binnen het in staat van beleg verklaarde gebied terugkeert, of in strijd met het verbod, bedoeld bij artikel 35, dat gebied verlaat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden.

Art. 46. Hij die in strijd met het verbod, bedoeld bij het eerste lid van artikel 34 binnen het in staat van beleg verklaarde verdedigingswerk terugkeert, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes weken.

Art. 47. Hij die het besluit, bedoeld bij artikel 37, overtreedt, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste duizend gulden. De voorwerpen, waarmede de overtreding plaats heeft, kunnen worden verbeurdverklaard.

Art. 48. Indien de misdrijven, bedoeld bij de artikelen 180, 181, 182, 184, 185, 186 en 187 van het Wetboek van Strafrecht, worden gepleegd op in staat van oorlog of in staat van beleg verklaard gebied, kunnen de bij die artikelen gestelde straffen met een-derde worden verhoogd.

Art. 49. Het niet voldoen aan de bevelen van het militair gezag, krachtens deze wet of de daarbij bedoelde verordeningen gegeven, wordt, voor zoover daartegen niet bij het Wetboek van Strafrecht of bij deze wet is voorzien, gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden.

De landbouwtentoonstelling te Winterswijk,

die van 12 tot 15 Aug. zou gehouden worden, is tot lateren datum "in den loop van dit jaar" uitgesteld.

De algemeene vergadering van de "Vereeniging van Zuivelfabrikanten"

in Nederland op heden, 5 Augustus, ging niet door.

De "Vliestroom" tegengehouden.

— Het stoomschip "Vliestroom" van de H. S. M. mocht Dinsdagmiddag IJmuiden niet uitvaren, omdat zich levensmiddelen aan boord bevonden.

Vrachtboot aangehouden.

— Een Maandag van IJmuiden vertrokken vrachtboot naar België geladen met visch, is te Hansweert aangehouden. Later kwam bericht, dat de boot mocht opvaren naar Antwerpen. 't Zal, nu de oorlog daar is uitgebroken, wel een schadepostje voor de vischhandelaren worden.

De legervoorziening.

Bij Koninklijk besluit is bepaald, dat ten aanzien der betrekking van levensmiddelen voor officieren, onder-officieren en soldaten en van fourage voor officiers- en troepenpaarden, vanaf den eersten mobilisatiedag, alle niet soldij-genietende

militairen voor Rijksrekening aan de soldatenmenages kunnen deelnemen.

565 Worden landmachtafdeelingen reeds voor de algemeene mobilisatie tot dienst in een oorlogswerkkring aangewezen, dan bepaalt de minister van oorlog of en in hoeverre de bepalingen van dit besluit op de tot die afdeelingen behorende militairen toepasselijk zullen zijn. Er is gepubliceerd een leidraad voor de soorten en hoeveelheden levensmiddelen van Rijkswegen in natura te verstrekken. Aan de troepen in
570 verdedigingswerken kunnen extra-uitdeelingen worden gedaan op den eersten mobilisatiedag of eerder. Indien noodig wordt een aanvang gemaakt met de verstrekking van het veldrantsoen fourage. De officieren, onder-officieren en soldaten, voorwie zulks de minister van oorlog noodig acht, worden voorzien van een bepaald aantal noodrantsoenen levensmiddelen. Voor elk dienstpaard, waarvoor de minister van oorlog
575 het noodig oordeelt, wordt een bepaald aantal noodrantsoenen van ten hoogste 6 Kg. haver, gerst of rogge medegevoerd. Het noodrantsoen levensmiddelen is samengesteld uit 0,2 Kg. verduurzaamd vleesch, rookworst of kaas en 0,5 Kg. beschuit of 0,7 kg. brood.

580 **De overvloed in het Westland.**

— In een drukbezochte vergadering van de Veilingsvereniging Honselersdijk (Westland) heeft de voorzitter tot de leden de aansporing gericht om geen arbeiders te ontslaan, nu de oogsten bijna waardeloos zijn, maar zoo lang mogelijk allen in dienst te houden, zij het dan ook, indien de omstandigheden dit noodig maken tegen lager loon.
585 De vergadering stemde geheel met deze opwekking in en de overtuiging was algemeen, dat de werkgevers de gezinnen hunner arbeiders moeten behoeden voor broodsgebrek.

Heden om kwart-over-twee kwam de Ministerraad bijeen.

590 **Nieuw papieren geld.**

Thans is ingediend een wetsontwerp om voor hoogstens 25 miljoen gulden "zilverbons" uit te geven, ter waarde van f1, f2.50 en f5, die moeten worden ingetrokken wanneer daartoe door de Nederlandsche Bank voldoende hoeveelheid zilver ter beschikking van de Rijksmunt wordt gesteld.

595

Het Roode Kruis.

Het Roode Kruis zendt heden twee auto's met verbandmiddelen naar Maastricht, tot hulpverlening aan gewonden.

600 Het adres van mr. C. H. Guépin, secretaris van het Amsterdamsch Comité van 't Roode Kruis, is Heerengracht 444.

Aan de grens.

Men seint ons uit Roermond:

605 De vlieger, die Woensdagmorgen boven Thorn werd gesignaleerd, is op de Nederlandsch-Duitsche grens door Duitschers beschoten. Ongeveer 200 schoten werden op den aviateur, vermoedelijk een Franschman, gelost. Hij werd niet getroffen en keerde terug.

610 **Vrijwilligers.**

Honderden mannen, waaronder vele tusschen 40 en 50 jaren, melden zich bij de hoofdwacht in den Haag aan als vrijwillige in het leger. Voor het hoofdwachtgebouw op het Buitenhof staan zij in dichte groepen ter aanmelding.

615 **Geen schepen bij Den Helder.**

Het bureau Vaz Dias meldt: Van officieele zijde wordt tegengesproken het bericht, dat er 20 schepen bij Den Helder zijn gezien; dit is onjuist.

Fabriek stopgezet.

620 De Leidsche katoenfabriek zal wegens gebrek aan brandstoffen Donderdag worden stopgezet. Negenhonderd werklieden komen daardoor op straat.

Batavier-lijn stopgezet.

625 De Batavier-lijn, die den dienst van Rotterdam op Londen onderhoudt, is, naar wij vernemen, heden stopgezet. Overwogen wordt om den dienst alleen bij dag vol te houden.

Aan de groote Stoomvaartmaatschappijen

en de havenmeesters in de plaatsen aan de Noordzee heeft de regeering bericht

Naspeuringen van Paul Theelen: 6 augustus 1914

630 gezonden, dat de vaart van schepen bij nacht op zee gevaarlijk is.

Algemeen comité tot steun.

De commissie, ingesteld bij Kon. besluit van 16 Mei 1913, overtuigd, dat zij ter vervulling van de taak, die haar is opgelegd, medewerking en voorlichting noodig heeft van de burgerij, heeft in het leven geroepen een "Algemeen Steun-Comité" uit de burgerij, met welk comité zij zal samenwerken.

Dit comité verzoekt ons plaatsing van den volgenden oproep:

Aan Amsterdam's Burgerij.

640 De noodlottige gebeurtenissen der laatste dagen hebben tallooze nijvere handen aan hun werkring onttrokken en daardoor in vele gezinnen in stijgende mate groote stoffelijke schade veroorzaakt.

Die ramp te helpen verzachten, is aller roeping. Van vele zijden worden dan ook reeds pogingen aangewend om hulp te bieden en verschillende plannen zijn reeds in overweging.

645 Doch bovenal is thans noodig eenheid in leiding on handelen.

Daarom hebben ondergeteekenden zien tot een algemeen comité geconstitueerd, om zooveel mogelijk verbrokkeling van krachten te voorkomen.

Veel is natuurlijk noodig.

Niet alleen persoonlijke medewerking en toewijding, doch ook financieele bijdragen.

650 Wij doen een beroep op uw aller steun en medewerking.

We vertrouwen, dat ieder gaarne steun zal verleen. Dringend verzoeken wij u geldelijke bijdragen uitsluitend te doen toekomen aan den penningmeester, den heer J. H. Scheltema, kantoor Keizersgracht 241.

Het algemeen steuncomité:

655 Jhr. mr. dr. A. Röell, burgemeester van Amsterdam, A. R. Ophorst, generaal-majoor, commandant in de stelling Amsterdam, eere-voorzitters.

Dr. N. M. Josephus Jitta, Voorzitter; J. H. Scheltema, penningmeester,; J. F. L.

Blankenburg, mej. dr. Mia Boissevain, mr. X. Everts, mr. A. F. van Hall, T. Jonker.

660 J. W. Jurrema, dr. P. A. Klap, mej. J. P. Reynvaan, mr. J. G. Schölvinnck, mr. dr. H. J. G. van Tienen, L. J. van Wijk. J. A. van Zutphen, mr. J. P. H. Kroon, 1e secretaris; K. F. Katz, 2e secretaris; dagelijkse bestuur.

C. J. K. van Aalst, mr. B. E. Asscher, M. J. Beerling, jhr. mr. L. H. J. F. van Bevervoorden tot Oldemeule, mej. E. S. Bienfait. P. Boendermaker, mevr. L. de Bussy-Kruyssen, Th. F. A. Delprat, W. F. C. Druyvesteyn. S. P. van Eeghen, A. van Eyk, prof.

665 dr. H. J. Elhorst, mr. Ph. Falkenburg, ds. P. Groote, mr. E. C. H. Guépin, J. ter Haar Jr., mevr. dr. Aletta Jacobs, dr. C. W. Janssen, mgr. L. E. Jansen, mej. Rosa Manus, A. J. Mendes da Costa, dr. C. J. Mijnlief, P. Nolting, dr. S. J. Philips, mr.

B. J. Polenaar, H. C. Rehbock, prof. dr. J. Rotgans, J. H. Rubens, prof. dr. R. H.

Saltet, J. H. L. Schmedding. L. Serrurier, K. W. G. Stoffels, mr. G. Vissering, W. H.

670 Vliegen, mr. S. da Vries Czn., W. de Vlucht, dr. H. de Wal, H. Wertheim, J. G.

Wertheim, F. M. Wibaut, Freule S. W. A. Wichers.

Weerbare gepasporteerden, geeft u op!

675 Er zijn nog vele duizenden geoefende en nog jonge mannen, die hun dienstplicht verricht hebben op gunstiger voorwaarden dan anderen en reeds met hun paspoort in den zak loopen.

Ik heb voornamelijk het oog op het gepasporteerde deel van het reservekader.

680 Nu de landstorm nog niet gemobiliseerd wordt, maar reeds alle landweerplichtigen in 't geweer zijn, dus alle mannen tot 35 jaar, rust op ons oudreservisten, vooral op de niet-gehuwden, de plicht om in grooten getale het voorbeeld te geven tot de vrijwillige dienstneming.

Ook met het oog op mogelijken kadernood zal deze groep van intellectueele oud-gedienden uitteraard bijzonder nuttig kunnen zijn.

685 Kameraden, geeft u op! Op! voor de onzijdigheid en wie weet, de onafhankelijkheid van ons goede land!!

D. FULDAUER, Oud-reservist.

Daar de buitengewone indienstneming blijkbaar nog niet geheel geregeld is,

690 verzoek ik, na advies van het Militair Informatie-Bureau, alle dienstwillige gepasporteerden, mij voorloopig hun naam, woonplaats, rang en jaar van pasportering schriftelijk op te geven aan mijn adres: Singel 498, Amsterdam.

Varia.

Inkwartiering.

695 - Te Zuid-Beierland (Z.-H.) ontving een vrouw kennisgeving dat zij een soldaat ter

inkwartiering kreeg; een paar uur later verscheen de militair, die bleek niemand anders te zijn, dan... haar man.

Pasmunt.

700 – Om voorloopig en tijdelijk te voorzien in de behoefte aan pasmunt, zal de gemeente Enschedé kassiersbriefjes uitgeven ad f0.25, f1 en f2.50. Deze briefjes kunnen ter betaling bij de winkeliers en ter inwisseling bij de kassiers daar ter plaatse worden aangeboden.

705 **Onder de militieplichtigen, die j. l. Zaterdag met spoed onder de wapenen** geroepen werden, bevond zich te Velsen iemand die pas weduwnaar was geworden. Hij wist geen anderen raad dan eerst zijn 4 jonge kinderen op het raadhuis onder dak te brengen alvorens hij huis en hof verliet.

710 Erger was het te Zaandam waar een milicien met grootverlof onder geleide van den sterken arm werd weg gebracht. De man had in den nacht van Vrijdag op Zaterdag zijn vrouw door den dood verloren en was niet anders dan door dwang te bewegen, aan het bevel te voldoen.

715 Sommige ingekwartierde soldaten hebben reden van klagen betreffende voeding en ligging; anderen weer niet. Te Bergen-aan-Zee heeft eene aldaar woonachtige dame onze landsverdedigers onthaald op allerlei versnaperingen.

BINNENLANDSCH NIEUWS.

Engelsche vloot op de kust.

720 IJMUIDEN, 5 Aug. (Van onzen correspondent). De booten *Vliestroom* en *Maasstroom* die van IJmuiden naar Londen vertrokken waren, zijn hier teruggekeerd. De *Vliestroom* had op 65 zeemijlen van IJmuiden in de lijn IJmuiden-Londen een groote Engelsche vloot ontmoet. Een officier van een der voorste torpedoboten deelde den kapitein van de *Vliestroom*, mede dat hij goed zou doen terug te keeren, daar de Theems-mond vol mijnen lag. De *Vliestroom* zag een grooten zwerm torpedoboten en torpedojagers en aan
725 den horizont een onafzienbare rij slagschepen,

In Nederlandsch-Indië.

De Gouverneur-Generaal van Ned. Indië.

730 In verband met de benarde omstandigheden heeft de regeering besloten vooralsnog den Gouverneur-Generaal niet te vervangen.

De toestand in Ned. Indië.

735 Uit 's-Gravenhage meldt men ons: Indië ondervindt nog geen economische moeilijkheden. Credietbevordering wordt overwogen. De Gouverneur-Generaal beschikt over voldoende middelen voor een krachtig optreden in West-Borneo. Er zijn troepen daarheen gezonden met generaal-majoor Van Rietschoten als regeerings-commissaris.

Rijst-uitvoer van Java.

740 Een Reutertelegram uit Batavia meldt, dat de uitvoer van rijst is verboden.

Neutraliteit van Nederland.

745 Een buitengewoon nummer van de *Staats-Courant* bevat de verklaring dat Nederland onzijdig zal blijven in den oorlog tusschen de bevriende mogendheden Duitschland, Engeland en België.

De Raad van State was gisterenavond in spoedvergadering bijeen.

Aan de grens.

750 Met stelligheid wordt te 's-Gravenhage tegengesproken een uit België komend Havas-bericht, dat de Duitsche troepen bij Tilburg, de Nederlandsche neutraliteit zouden geschonden hebben.

Nederlandsch gebied ongeschonden.

755 In strijd met in eenige dagbladen gepubliceerde berichten, wordt van ambtelijke zijde medegedeeld, dat geen Duitsche troepen Nederlandsch grondgebied hebben betreden.

Het aanmelden van vrijwilligers.

760 Als gevolg van het Kon. besluit, waarbij vrijwilligers van 17 tot 50 jaar worden opgeroepen om zich voor onbepaalden tijd voor dienstneming bij het leger op te geven, stonden den geheelen dag groote drommen vóór het bureau van den garnizoenscommandant, in de Paleisstraat.

Daar werd hun echter medegedeeld, dat men officieel nog niet met dat besluit was in kennis gesteld, zoodat voorloopig nog niemand werd aangenomen. Gewone vrijwilligers, die zich in grooten getale komen aanbieden, worden natuurlijk wel aangenomen.

765

Honden ten dienste van Het Roode Kruis.

Voor hét Roode Kruis worden gevraagd Roode Kruishonden of politiehonden. Men zie de advertentie in dit nummer.

770

Vrijwilligers-afdeelingen.

In de "Staatscourant" van hedenavond verschijnt de regeling om met vrijwilligers, die zich bij den landstorm aanbieden, met spoed strijdafdeelingen te vormen, in eerste plaats wielrijdersafdeelingen.

775

Eieren.

— Te Dinxperlo worden doordien de Sauveer naar Pruisen verboden is, de eieren welke de vorige week nog 40 cent kostten voor 20 cent per pond verkocht.

780

De 29ste Conferentie der International Law-Association,

die van 7-12 September te 's-Gravenhage zou gehouden worden, is, met instemming van de Nederlandsche Regeering voor onbepaalden tijd wegens oorlogsovermacht uitgesteld.

Vervallen treinen.

785

De H. IJ. S. M. bericht bet volgende: Aangezien vanaf gisteravond geen stoomschip meer van Harwich naar Hoek van Holland vaart worden de boottreinen: 8 Hoek van Holland-Rotterdam, 72 Rotterdam-Amsterdam-Oldenzaal 73 Oldenzaal-Rotterdam-Amsterdam, 9 Schiedam-Hoek van Holland, ingaande heden 6 Augustus opgeheven.

Schending van neutraliteit.

790

Onze Londensche berichtgever schrijft:

Duitschland's aanbod aan België, om zijn onafhankelijkheid te waarborgen, mits het den doorvoer van Duitse troepen naar de Fransche grens toelaat, heeft niet slechts aan de Britsche regeering, met name aan Sir Edward Grey, een krachtig protest, ontlokt, ook de Pers heeft als uit één pen schande geroepen over een dergelijke contractbreuk.

795

Maar aan de experts in internationaal recht is toch ten slotte de taak uit te maken in hoeverre Duitschland al of niet onjuist of onrechtmatig gehandeld heeft en daar ook Nederland misschien eenmaal voor dezelfde moeilijkheid kan worden geplaatst als België is het wel van belang na te gaan wat dr. J. H. Morgan, professor aan de Londensche Universiteit, over de Duitse politiek mededeelt.

800

Volgens hem had Duitschland niet het recht eau België de vraag te stellen, of zij een "vriendschappelijke onzijdigheid" in acht zou nemen ten opzichte van de Duitse troepen, en had Duitschland evenmin de macht te beloven de onafhankelijkheid van België te waarborgen. België kon Duitschland's aanbod niet aannemen zonder daarmede den grondslag te vernielen waarop zijn onzijdigheid berust: het verdrag van Londen, waarop België nu 85 jaren lang gesteund heeft. In korte woorden zou het hierop neerkomen, dat België de bescherming van Europa zou opgeven voor de suzeriniteit van Duitschland.

805

België heeft de verplichting op zich genomen in alle Europeesche conflicten neutraal te blijven en daardoor de belofte verkregen dat de Europeesche groote mogendheden zijn onzijdigheid zullen eerbiedigen. De Haagsche Conventie No. 5 van 1907 op de verplichtingen van neutralen in een landoorlog zegt duidelijk:

810

"Het grondgebied van neutrale machten is onschendbaar" (Art. I) en verder:

"Het is aan oorlogvoerenden verboden troepen, konvooien, ammunitie of

815

krijgstoerusting over het grondgebied van een neutrale macht te vervoeren.

"Mocht eenige mogendheid de onzijdigheid Schenden, dan geldt volgens artikel X dat:

"Het feit dat een neutrale mogendheid, zelfs gewapenderhand, de pogingen om haar grondgebied te schenden, weerstaat, kan niet als een vijandelijke daad worden beschouwd."

820

België heeft in den Fransch-Duitschen oorlog van 1870 belet dat Duitschland na den slag bij Sedan zijn gewonden over Belgisch grondgebied naar Duitschland terugvoerde. Het deed dat na met Engeland overleg te hebben gepleegd en Duitschland legde er zich toen bij neer. Pruisen teekende met Engeland, Frankrijk, Oostenrijk en Rusland den vrijbrief van België's onafhankelijkheid, Duitschland was een der onderteekenaars van de Haagsche Conventie van 1907, en deze beide feiten geven professor Morgan aanleiding om Duitschland's eisch aan België, waaraan kracht werd bijgezet door de bedreiging België als een vijand te beschouwen, te kenschetsen als een schending van

825

Naspeuringen van Paul Theelen: 6 augustus 1914

het Volkenrecht en een bedreiging jegens alle kleinere naties van Europa.

830 **TELEGRAMMEN.**

De oorlog.

LONDEN, 5 Aug. (officieel). De torpedovernieler "Amphion" heeft hedenmiddag den "Königin Luise" van de Hamburg-Amerika-lijn in den grond geschoten, omdat zij gebruikt werd om mijnen te leggen.

835

LONDEN, 5 Aug. De Duitse stoomboot, *Dryand* is in het scheepvaartkanaal van Manchester aangehouden. Zij had 17 man aan boord behorende tot de Duitse marine.

840

BRUSSEL, 5 Aug. Te Antwerpen en te Gent worden anti-Duitse betoogingen gehouden.

PARIJS, 5 Aug. De Duitschers gaan door met het fusilleeren van Elsassers, die verdacht worden inlichtingen aan de Franschen te hebben verstrekt. Een Duitse cavalerie-patrouille is door de Fransche cavalerie over de Zwitsersche grens teruggedrongen. Drie Duitschers werden gedood.

845

PARIJS, 5 Aug. De Fransche gezant Cambon heeft zich uit Berlijn in Denemarken in veiligheid gesteld.

President Wilson.

850

LONDEN, 5 Aug. Uit Washington wordt geseind, dat President Wilson aan alle mogendheden, die in Europa in oorlog zijn, goede diensten ter bemiddeling heeft aangeboden.

STADSNIEUWS.

Officieele Kennisgeving.

855

INKWARTIERING.

De Burgemeester van Amsterdam;

Overwegende, dat hem gebleken is, dat sommige ingezetenen nalatig, zelfs weigerachtig zijn wat betreft de hun bij de wet opgelegde verplichting tot verstrekking van inkwartiering (huisvesting met voeding of enkel voeding); brengt hierbij ter algemeene kennis, dat niet voldoening aan bovenbedoelde verplichtingen **krachtig** zal worden **tegengegaan met alle ten dienste staande middelen.**

860

MILITIE. Lichtingen 1914 en 1915.

865

De Burgemeester van Amsterdam: Gezien de Wet van den 3en Augustus 1914, betreffende inlijving van lotelingen der lichting 1914 (*Staatsblad* No. 348), alsmede de Wet van den 3en Augustus 1914, betreffende inlijving van ingeschrevenen voor de lichting der militie van 1915 (*Staatsblad* No. 349);

Gelet op de circulaire van den Minister van Oorlog dd. 2 Augustus 1914, afdeeling Dienstplicht No. 56 M.

870

Brengt hierbij ter kennis van belanghebbenden:

1o. dat de inlijving der lotelingen der lichting 1914, zulks met afwijking van het bepaalde in art. 72, eerste en tweede lid der Militiewet, zeer spoedig kan plaats hebben;

875

2o. dat deze vervroegde inlijving waarschijnlijk niet zal worden toegepast ten aanzien van diegenen der sub 10. bedoelde lotelingen, die bestemd zijn voor een bereden korps, tenzij zij alsnog aan een onbereden korps mochten worden toegewezen;

3o. dat de *loting* voor de ingeschrevenen der *lichting 1915 komt te vervallen*, tengevolge waarvan zij allen bestemd zijn om te worden ingelijfd, evenwel met uitzondering van:

880

a. hen, die voor den dienst bij de militie ongeschikt zijn bevonden (afgekeurd);

b. hen, die bij onherroepelijk geworden uitspraak voorgoed of tijdelijk van den dienst zijn vrijgesteld; c. hen, die bij onherroepelijk geworden uitspraak hetzij voorgoed, hetzij voorloopig van den dienst zijn uitgesloten;

885

4o. dat de ter inlijving bestemde sub 3o. bedoelde ingeschrevenen binnen korten tijd kunnen worden ingelijfd.

Klein bankpapier.

890

De aflevering van de "zilverbons" aan de bankinstellingen zal door de Ned. Bank morgenmiddag geschieden. Zoodat de verspreiding ouder het publiek Vrijdagochtend kan verwacht worden.

Wegens het verlies van zilverbons wordt in geen geval vergoeding gegeven.

Herwonnen rust.

895 De ongemotiveerde biljettenvrees van een deel van het publiek, waardoor zooveel
zilvergeld aan den omloop onttrokken werd, begint te luwen. De menschen komen tot
bezinning, herwinnen hun kalmte. Duidelijk is dit te bemerken aan de postkantoren,
waar zooals wij reeds berichten, de aandrang van menschen die het bedrag van hun
postspaarsbankboekje komen opvorderen, opgehouden heeft. Ook voor het gebouw van de
900 Nederlandsche Rank stond het vandaag veel minder vol dan de vorige dagen met angstige
mensen, die in de rij stonden te wachten tot zij aan de beurt zouden komen om geld
te wisselen. Het bericht van de op handen zijnde uitgifte van de "zilverbons«, het
kleine papieren geld van een gulden, een rijksdaalder en vijf gulden heeft het
publiek blijkbaar geruststelling gegeven.

905 **Vrijwillige werkkrachten.**

Gaarne geven wij plaats aan de volgende mededeeling:
Door de huidige verwikkelingen en het stilstaan van den handel heeft ons personeel
thans zeer veel beschikbaren tijd.
Wij zijn derhalve gaarne bereid, ons personeel, uit circa 30 personen, ten dienste te
910 stellen van degenen, die thans dringend werkkrachten behoeven. Onze bedoeling is
niet, ons personeel af te staan aan andere firma's of instellingen, die tijdelijk
werkkrachten tegen betaling kunnen aannemen, doch wel aan kleinere zaken b.v. waarvan
de leider dienstplichtig en dus thans weg is, en waarvoor administratieve
werkzaamheden verricht moeten worden, enz., dus uitsluitend aan diegenen, die
915 financieel niet in staat zijn zich hulp te verschaffen.
Ook voor alle andere werkzaamheden stelt ons personeel zich thans gaarne beschikbaar.
TOB GROEN & Co.,
Heerengracht 564. Amsterdam.
Tel. 6441 N., 1341 N.

920 **Samenstelling van het hoofdkwartier der Stelling van Amsterdam.**

Commandant der Stelling: generaal-majoor A. R. Ophorst.
Chef van den staf: majoor van den generalen staf L, E. T. Vogel.
Adjutant-chef van den staf: kapitein van den generalen staf W. Petter.
925 Adjutant van den Stelling-commandant: kapitein P. A. E. C. van Linden Tol.
Commandant der artillerie: kolonel W. L. G. A. Schwartz.
Het hoofdkwartier is verdeeld in 7 sectiën.
Sectie I generale staf. Hoofd: majoor van den generalen staf L. F. T. Vogel.
Sectie II intendance. Hoofd: kolonel-intendant W. P. van Leeuwen.
930 Sectie III geneeskundige dienst. Hoofd: kolonel A. v. d. Moer.
Sectie in artillerie. Hoofd: luitenant-kolonel C. Bosch.
Sectie V genie. Hoofd: kolonel W. J. A. Colthoff.
Sectie VI rechtspleging.
Sectie VII Marine. Hoofd: kapitein-luitenant ter zee G. F. Noordhoek Hegt.
935 Het hoofdkwartier is gevestigd als volgt:
Sectie I telefoon Z. 2212, Amstel-Hôtel.
Sectie II " Z. 5296, "
Sectie in " Z. 2212, "
Sectie V " Z. 2212, "
940 Sectie III militair hospitaal.
Sectie VII directiegebouw der Marine.
Inundatie-bureel (onderdeel van sectie V), Weteringschans 74.
Voorts is er een Bureau Inlichtingendienst, waar inlichtingen omtrent militaire zaken
kunnen worden ingewonnen en alwaar aanbieding van vrijwillige diensten enz. kunnen
945 geschieden, gevestigd Hemonystraat 12, telefoon Zuid 5297.
Hoofd van het bureau is de gepensioneerde kolonel der artillerie H. D. Twiss.

Tegen het opdrijven der prijzen van levensmiddelen, brandstoffen, enz.

950 De burgemeester van Amsterdam heeft naar aanleiding van de wet ter voorkoming van
vasthouding of prijsopdrijving der waren reeds Maandag eene commissie van deskundige
personen ingesteld, welke hem van advies zal dienen bij de beoordeeling der
omstandigheden, welke tot een ingrijpen krachtens voormelde wet aanleiding kunnen
geven.
Hedenmiddag werd deze commissie geïnstalleerd.
955 De Burgemeester Jhr. Röell wees erop, dat de ernst der tijden het nemen van
buitengewone maatregelen noodzakelijk maakte, waarom hij, steunende op de onlangs
aangenomen wet, een aantal deskundige personen had bijeengeroepen om hem te
adviseeren over de te nemen voorzieningen. Hij beval der vergadering aan, den heer

Naspeuringen van Paul Theelen: 6 augustus 1914

960 Wibaut, Wethouder voor de sociale aangelegenheden, te benoemen als voorzitter, met
welk voorstel de vergadering zich bij acclamatie vereenigde. De heer Wibaut nam de
benoeming aan. Behalve de voorzitter hebben de volgende personen zitting in de
bedoelde commissie: s'Jacob, directeur handelsinrichtingen; G. Kruseman, lid der
965 militaire verplegingscommissie: dr. Y. v. d. Sluijs, directeur van het abattoir; J.
Hauber, voorzitter Amst. vleeschhouwersveren.; N. F. Damen, varkensslachter; F. E.
Pösthuma, lid der militaire verplegingscommissie, J. Dijkstra, pres. comm. venu. v/h.
van Amerongen; H. Kristians, chef afd. kruidenierswaren «Dageraad» -; Joh. P.
Korthals Altes, lid der milit. verpl.commissie; W. Nering Bögel, boekh. broodfabr.
"Ceres»; J. J. Roering Warmolts, dir. mij. meel en broodfabr.; S. A. Koerts, chef.
970 bakkerij "Dageraad»; J. F. N. Wilmink, secr. broodbakk.vereen. "De Voorzorg» -; T. J.
van Haren Noman, lid der Mil. verpl. c; J. W. Hoeksma, chef Amer. Petr. Cy.; H. L.
Kleman, dir. brandstoffenhandel; Harrenstein. koopman in steenkolen.

De onder leiding van den heer Wibaut voortgezette vergadering nam o. m. de volgende
besluiten:

975 De geheele commissie werd verdeeld in subcommissiën en wel I een subcommissie voor
vleesch en visch; II voor meel en brood; III voor kruidenierswaren; in voor
brandstoffen, terwijl een subcommissie voor groenten en aardappelen in voorbereiding
is. In elke subcommissie heeft tevens zitting een lid der Militaire
Verplegingscommissie.

980 Klachten omtrent vasthouding en prijsopdrijving kunnen worden ingediend bij een
Centraal Bureau ten Stadhuize (secretarissen de heeren H. Rootlieb en Mr. J. Reitsma,
Kamer 50; telefoon: Bureau van Statistiek, Stadhuis) of bijeen van de ter zake
deskundige leden der genoemde Commissie. Deze klachten zullen ten spoedigste aan alle
985 leden der betreffende subcommissie worden rondgedeeld, welke, elken ochtend om half
negen ten stadhuize vergaderend, de gegrondheid zal onderzoeken en naar bevinding
rapport zal uitbrengen in de algemeene vergadering, die elken morgen om 9 uur in de
Raadszaal plaats vindt. De commissie zal daarna ten spoedigste den burgemeester
adviseeren over de te nemen maatregelen.

990 Daar de wet bedoelt in de eerste plaats preventief te werken, wordt ten sterkste
aanbevolen om niet voort te gaan met het opslaan, achterhouden of prijsopdrijven van
levensmiddelen enzoovoorts, opdat niet tot strenge maatregelen behoeft te worden
overgegaan.

Buitenlandsch geld en de Spoor.

995 De directie der Holl. Spoor heeft haar personeel de opdracht gegeven, geen
buitenlandsch papieren- of zilvergeld in betaling aan te nemen. Buitenlandsch
goudgeld zal tegen den vasten - voor den oorlogstoestand bestaanden - koers aan de
loketten der H. S. M. in betaling worden aangenomen.

1000 **Stations-nachtdienst.**

Op alle stations der Holl. IJzeren Spoorweg-Mpij. is de nachtdienst ingevoerd. De
telegraaf is dus dag en nacht doorlopend bewaakt.

Beperkte tramdienst.

1005 De zoogenaamde sneldienstwagens op lijn 2 zullen voorloopig niet meer rijden.

Wedstrijden uitgesteld.

1010 Men verzoekt ons mede te deelen, dat de roeiwedstrijden der verbonden Nederlandsche
roeiverenigingen om het kampioenschap van Nederland op 8 en 9 Augustus wegens de
tijdsomstandigheden niet doorgaan.

**Het Belgisch Gezantschap te 's-Gravenhage maakt bekend,
dat de algemeene mobilisatie is afgekondigd en roept alle Belgische mannelijke
personen op, die instaat zijn in militairen dienst te treden, zich naar België te
1015 begeven.**

**Le Consul-Général de Belgique, à Amsterdam, informe les sujets belges se trouvant
dans les arrondissements d'Amsterdam, d'Utrecht ou de Haarlem, que la Mobilisation
Generale a été décrétée en Belgique et que tout conscrit est tenu de réjoindre
immédiatement le corps dont il fait partie.**

1020 **Le Consul-Général da Belgique à Amsterdam.**

G. VAN DER AA.

[Het Nieuws van den Dag, No. 13704]

- 1025 **Eerste Blad.**
TELEGRAMMEN.
De Oorlog.
De gevechten aan de Maas.
BRUSSEL, 5 Aug. (Part.). Officieel wordt gemeld:
- 1030 De Duitse troepen deden heden een algemeenen aanval op Luik. Hoewel alle krachten daartoe verzameld waren, werden de Duitschers met enorme verliezen teruggeslagen. De Belgische troepen streden met een bewonderenswaardig élan. Het gevechtsfront was zeer uitgebreid. Vijf Belgische regimenten namen aan den strijd deel, waarbij zich verschillende gevechten met de blanke wapens ontwikkelden.
- 1035 Het zevende Duitse legerkorps, bestaande uit 40,000 man, dat den krachtigen aanval ter overmeestering der stad Luik uitvoerde, werd tot staan gebracht door het hevige vuur der forten. De donder van het zware geschut overstemde het knetteren van de geweren en mitrailleurs. De Duitse troepen werden teruggeslagen en bij de vervolging verstrooid.
- 1040 Hedenavond 9 uur begaf de Engelsche militaire attaché zich naar het Ministerie van Oorlog, teneinde den Minister geluk te wenschen met de schitterende overwinning van het Belgische leger, welke de attaché terstond aan Koning George telegrafisch mededeelde. De Engelsche Koning antwoordde in een warm gestelden gelukwensch.
- 1045 **BRUSSEL, 5 Aug. (officieel).** Generaal Leman heeft een compleet succes behaald. De Belgische troepen voerden geen forten-oorlog, maar opereerden te velde. Zij leverden dus een werkelijken veldslag en toonden buitengewone volharding, in aanmerking genomen dat het front zeer uitgestrekt was en dat zij van alle kanten fel werden aangevallen.
- 1050 Het 7e Duitse legerkorps deed aanvallen op de Vesdre (den zijtak van de Ourthe waaraan Verviers ligt en die op het Pruisische gebied Weser heet); 40,000 Duitschers waren in gevecht tegen 25,000 Belgen. De aanval werd afgeslagen. Een Belgische tegenaanval slaagde volkomen.
- 1055 Het 7e legerkorps trekt terug. Een gedeelte moet over de Nederlandsche grens zijn getrokken (?) De Belgen hebben halt gehouden langs de grens. De Belgen hebben in de Duitse liniën 600 gewonden opgenomen. Men gelooft dat het 10e Duitse legerkorps vannacht een aanval zal doen.
- Uit Maastricht meldt men ons:
- 1060 De straten in Aken zijn voor het gewone verkeer afgezet. De winkels zijn gesloten. Alle voertuigen worden gerequireerd voor militaire doeleinden, in verband met de Duitse troepenversterkingen naar Visé.
- Duitschland en België.**
- 1065 **BRUSSEL, 5 Aug.** Alvorens te vertrekken naar het front van de troepen, heeft de Koning een proclamatie gericht tot het leger. Daarin wordt verklaard: Zonder de minste uittarting onzerzijds van den trotschen buurman heeft zijn macht de tractaten verscheurd, welke zijne onderteekening droegen en het grondgebied onzer vadersen geschonden. Omdat wij geweigerd hebben onze eer te schenden valt men ons aan. De geheele wereld bewondert onze loyale houding. Moge haar achting en eerbied u sterke. Ziende, dat haar onafhankelijkheid bedreigd werd, is er een siddering door de natie gegaan. Haar zonen zijn naar de grenzen gesneld als weerbare soldaten voor de geheiligde zaak. Hebt vertrouwen! Uit naam van België breng ik hulde aan uw vasthoudenden moed. Gij zult overwinnen, omdat gij een kracht zijt in dienst van het recht. Eere aan u leger van het Belgische volk. «Bedenkt dat ge tegen den vijand vecht voor de vrijheid van uw bedreigde haardsteden.»
- 1075 **LONDEN, 6 Aug.** De Duitse gezant is hedenmorgen naar Duitschland vertrokken.
- 1080 **ANTWERPEN, 5 Aug.** Vier Duitse stoombooten zijn op last van de overheid in beslag genomen en in de binnenhaven vastgemeerd.
- BRUSSEL, 5 Aug.** De *Soir* meldt, dat de Prins van Croy, oud-officier bij de guides, wegens spionage is gearresteerd.
- 1085 **Engeland en Duitschland.**
MALTA, 5 Aug. (Part.), Een Britsche torpodojager heeft in de Middellandsche Zee een Duitschen Levantstoomer buitgemaakt.

Naspeuringen van Paul Theelen: 6 augustus 1914

- 1090 **LONDEN**, 5 Aug. (Part.). Lord Kitchener is benoemd tot Minister van Oorlog.
- LONDEN**, 6 Aug. (officieel). Kitchener volgt Asquith op als minister van oorlog.
- 1095 **NEW YORK**, 6 Aug. De Handelskabelmaatschappij verneemt, dat haar kabel en de Duitse Atlantische kabel bij de Azoren door Engelsche schepen afgesneden zijn. De verbinding tusschen Engeland en de Ver. Staten is echter niet verbroken.
- 1100 **PENARTH** (Wales). Een Duitse kapper is hier in hechtenis genomen, beschuldigd van spionage.
- Frankrijk en Duitschland.**
- 1105 **PARIJS**, 5 Aug. Duitse dragonders zijn te Norroy-le-Sec (in den Elzas zuidelijk van Longwy) door Fransche cavalerie verrast. De Duitschers verloren 5 dooden, 2 gewonden en een gevangene. De Franschen leden geen verlies.
- 1110 **PARIJS**, 5 Aug. Een communiqué van het Ministerie van Oorlog maakt bekend, dat de Duitschers in den Elzas en Lotharingen de geruchten verspreiden: dat de Fransche kamers met groote meerderheid tegen den oorlog hebben gestemd, dat de Commune te Parijs is geproclameerd en dat de President van de Republiek is vermoord!
- 1115 **LUXEMBURG**, 5 Aug. (part.). De Duitse troepen komen langs twee hoofdwegen aan: van den Eifel over Diekirch en Mersch, en van Trier over Grevenmacher. Uit Luxemburg trekken zij in drie richtingen op:
1o. Naar Longwy, daar men een sterke colonne halfweg Luxemburg en Longwy heeft gezien.
2o. Naar Villerupt en Micheville over Esch aan de Azeth.
3o. Naar Diedenhofen.
- Duitschland en Rusland.**
- 1120 **PARIJS**, 5 Aug. De Russische regeering heeft de mobilisatie gelast van de tweede klasse der militie.
- 1125 **WASHINGTON**, 6 Aug. (part.). Volgens bij het Staatsdepartement ontvangen mededeelingen is het Duitse gezantschapsgebouw te St.-Petersburg door oproerige elementen vernield. Verschillende personen werden gedurende het oproer gedood.
- Oostenrijk en Servië.**
- 1130 **PRAAG**, 5 Aug. Bij den Stadhouder is een deputatie verschenen, welke namens 166 Tsjechische departementen en gemeenten de verzekering kwam brengen van onbeperkte trouw aan den Keizer, met de verklaring dat zij alles zouden doen wat kan strekken tot belang van het Rijk.
- 1135 **WEENEN**, 5 Aug. De fractie van Rutheensche afgevaardigden in de Boekowina heeft een oproeping gericht aan alle gemeenten in de Boekowia, om solidariteit te betuigen aan het volk der Ukraine met Keizer en Rijk. Het heet daarbij: De Keizer en het vaderland roepen ons tegen Servië op. Onze beproefde, onwankelbare trouw wordt geen oogenblik aan het wankelen gebracht door het feit, dat Servië de bewoners der Ukraine zich als een broeder aanbeveelt. Elk Slavisch volk echter, het Servische of eenig ander, verbreekt elke cultuurgemeenschap met ons, wanneer moord zijn handelingen bestuurt.
- 1140 **Een ultimatum van Duitschland aan Italië.**
LONDEN, 6 Aug. De bladen uit Parijs melden dat Duitschland een ultimatum gezonden heeft aan Italië, waarin verklaard wordt, dat de oorlog aan dit land verklaard zal worden, als het zijn bondgenooten, Duitschland en Oostenrijk, niet steunt.
- 1145 **President Wilson's bemiddeling.**
LONDEN, 6 Aug. (part.). Alhier werd telegrafisch bericht ontvangen, dat, in verband met het aanbod van president Wilson tot bemiddeling, de secretaris van buitenlandsche zaken der Vereenigde Staten, Bryan, te Washington een bijeenkomst heeft gehouden met de gezanten van alle mogendheden.
- 1150 **Verspreide berichten.**
PARIJS, 5 Aug. In de wateren van Mexico en de Antillen zijn 5 Duitse kruisers gezien.

Naspeuringen van Paul Theelen: 6 augustus 1914

1155 **BERLIJN**, 5 Aug. Wolff's bureau meldt uit Weenen: De 'Wiener Allg. Ztg.' noemt de
zitting van den Duitschen Rijksdag van gisteren een historische gebeurtenis. De diepe
indruk, dien zij hier wekte, werd nog versterkt door de opzienbarende publicatie van
de briefwisseling tusschen Keizer Wilhelm en den Tsaar. Algemeen is men er
1160 verontwaardigd over, dat de Tsaar den oorlog van Oostenrijk-Hongarije tegen Servië
schandelijk noemde.

(Zie verder *Laatste Berichten*).

PERS-OVERZICHT.

1165 '**Het bankroet der beschaving**'.
'Arme beschaving! Vandaag wordt gij bankroet verklaard', zoo schrijft de *Gazette de
Hollande*.
En ook de Ententes slaan bankroet.
De toestand, dien zij scheppen op dit oogenblik nu zij Europa in twee ontzaglijke
1170 kampen verdeelen, doet ons twifelen aan het gezond verstand der betrokkenen.
Waartoe deze oorlog? Dat is de pijnigende vraag, die ieder zich stelt. Ja waarom?
Alleen omdat Duitschland en Frankrijk hun nationale handteekening willen honoreeren.
Ieder weldenkende komt in opstand tegen deze verplichting die de ware oorzaak is van
het huidig conflict.
1175 Het ontzettende is, dat de openbare meening, evenmin in Frankrijk als in Duitschland
den oorlog wil...
De schrijver zegt dan dat Nederland te over de thans dreigende gevaren zijn
koelbloedigheid in alle opzichten bewaarde, zijn verantwoordelijkheid zeer goed
begrepen heeft. Het Nederlandsche volk heeft zijn plicht vervuld, zonder rumoer op
1180 straat, zonder eenigerlei betooging. De algemeene mobilisatie is in de volmaaktste
orde geschied. De Koningin gaf het schoonste voorbeeld van kalmte en vastberadenheid.
De *Gazette de Hollande* meent verder, dat men hier overal een gunstigen indruk heeft
ontvangen van de verklaringen door Sir Edward Grey in het Engelsche parlement
afgelegd; dat Duitschland tot dusver jegens Nederland een zeer correcte houding
1185 bewaard en het geenszins bedreigd heeft, en dat het bij deze houding zal volharderen.
In het Engelsch bijvoegsel schrijft het blad voorts, dat de verklaringen van den
Britschen minister die van Nederlandsch standpunt van 't hoogste gewicht zijn, en
geen enkel verwijt treft en het legt er nog eens de nadruk op, dat Nederland in dezen
strijd geen partij wenscht te kiezen dan die van de verdediging zijner
1190 onafhankelijkheid.

Engeland, Nederland on België.

De *N. Rott. Ct.* zegt van de verklaring van minister Grey:
Zoo heeft dus de Engelsche regeering, onder de toejuiching van het Lagerhuis, uitgesproken,
1195 welk hoog belang Engeland er bij heeft, dat de onzijdigheid mede van ons land ongeschonden
blijft.
Dus mogen wij vertrouwen, dat onze onzijdigheid ook van Engeland zijde geen gevaar dreigt. Wij
maken op het woord van de Engelsche regeering niet minder staat dan op dat van de Duitsche.
En toch... op woorden alleen mogen wij niet bouwen. Daarop wijst de militaire
1200 medewerker der *Nieuwe Ct.*
Hij bespreekt de mogelijkheid van een Engelsche landing in België, waarvan in de
geschiedenis meer voorbeelden zijn (1794, 1815) en die vanzelf onzen blik naar de
Westerschelde, naar den breeden en diepen zee-arm, die tot de territoriale wateren van
Nederland behoort en tot het hart van de groote havenstad Antwerpen doordringt. Zij
1205 wendt echter ook onzen blik naar het Belgische Zeebrugge als een geschikte landings-
en ontschepingsplaats voor de Engelsche transportvloot.
Daarom zal dus, evenals langs de geheele Noordzeekust, Nederland ook aan en in de Schelde
krachtig ter handhaving zijner onzijdigheid moeten optreden, en hem, die ons gebied van die
zijde mocht bedreigen, even krachtig moeten imponeeren, als dit aan de landzijde is geschied.
1210 De militaire medewerker besluit aldus:
Dit mag in verband daarmee nog wel eens worden gereleveerd, nu de dreigende invasie van
Duitschland - althans voorloopig - langs ons schijnt te zullen heengaan: de zeer tijdige, op
het juiste oogenblik genomen maatregelen, de snelle en volledige mobilisatie van het geheele
leger, hebben een zóó goeden indruk in Duitschland gemaakt, dat dit rijk zich met de grootste
1215 zorgvuldigheid van het betreden van ons gebied en het stellen van vragen, als blijkbaar tot
België zijn gericht, heeft onthouden. Natuurlijk is de strategische ligging van ons vaderland
daar óók niet vreemd aan.

BINNENLANDSCH NIEUWS.

1220 **TWEDE KAMER.**
Uitgifte van zilverbons. Omtrent het wetsontwerp tot uitgifte van zilverbons,

Naspeuringen van Paul Theelen: 6 augustus 1914

- Vertegenwoordigende eene waarde van een gulden, twee-en-een halven gulden of vijf gulden, tot een gezamenlijk bedrag van ten hoogste vijf en twintig millioen gulden, kan nader gemeld worden: De bons hebben de hoedanigheid van wettig betaalmiddel.
- 1225 Wegens verlies van zilverbons wordt in geen geval eenige vergoeding verleend. Tot de intrekking der zilverbons moet worden overgegaan wanneer daartoe door de Nederlandsche Bank een voldoende hoeveelheid zilveren munt of muntmateriaal ter beschikking van 's Rijks Munt wordt gesteld. Deze wet treedt in werking op den dag harer afkondiging. Afgezien van de bedragen welke vereischt worden voor de
- 1230 mobilisatie, welke bedragen nog zonder bezwaar door de Bank hadden kunnen worden verstrekt, zijn opeens zóó groote bedragen noodig geworden voor heb dagelijksche verkeer, dat noch de voorraad van de Nederlandsche Bank, noch de aanmuntingen aan 's Rijks Munt welke in vollen gang zijn, daaraan in de verste verte kunnen voldoen, zegt de Memorie van Toelichting. De president van de Ned. Bank heeft in eene in den nacht
- 1235 van 3 op 4 Augustus gehouden bijeenkomst met de Ministers van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel met klem aangedrongen op tijdelijke maatregelen tot voorziening in de behoefte aan ruilmiddelen van de waarde van de grove zilveren munten. De Ministers erkenden volkomen de gegrondheid van dat verzoek.
- 1240 **De verzending naar Indië.**
Door de stremming van het spoorwegverkeer op het vasteland is de gelegenheid tot verzending van brieven enz. naar Indië beperkt tot die per zeepost, iederen Zaterdag, om de beurt van Rotterdam ("Lloyd«) en Amsterdam («Nederland«). De laatste buslichting, te Amsterdam is telkens Vrijdagsavonds half 10. Dit geldt zoowel voor
- 1245 Atjeh en Deli als voor Java.
- Een buitengewone *Staatscourant* bevat o. a. een besluit houdende verleening van verlof aan G. S. van Krieken, te Oporto, om als leeraar te blijven in Portugeeschen staatsdienst, en een bepaling dat de wet van 29 Juni j.l., waarbij bepaald wordt dat
- 1250 genoemden Van Krieken, geboren te Rotterdam, teekenleeraar, de hoedanigheid van Nederlander wordt verleend, 3 Augustus 1914 in werking treedt.
- Nederland en de Oorlog.**
Het avontuur van de "Vliestroom."
- 1255 Het Hollandsche stoomschip 'Vliestroom' van de Hollandsche Stoomboot-Maatschappij, dat op weg was van Amsterdam naar Londen, is hedenmorgen op 65 Eng. zeemijlen afstand van IJmuiden "op de hoogte van Vlissingen, aangehouden door eenige Engelsche torpedo-
- 1260 booten en vernielers. Een dezer oorlogsscheepjes, de tweepijper "Archer«, kwam langs boord van de «Vliestroom" en zette - naar het scheepsjournaal van het Hollandsche schip vermeldt om 11.20 u. - een officier en vier met geweren gewapende manschappen over.
- De officier wilde eerst het schip geheel doorzoeken, maar was ten slotte tevreden, toen de kapitein hem het ladingplan en de scheepspapieren toonde. Daar alles in orde was kreeg de 'Vliestroom' een schriftelijk bewijs om door te mogen varen. De
- 1265 Engelsche zee-officier raadde den Hollandschen gezagvoerder echter een voorzichtige navigatie aan, vooral bij het binnenvaren van den Thames-mond, want zeide hij: "We weten, dat de Deutsche marine koopvaardij-schepen heeft gebruikt om mijnen te leggen op de Engelsche Noordzeekust.«
- De Engelschman waarschuwde er speciaal voor op de Theems niet de gewone route te
- 1270 volgen; daarna ging hij weer van boord. Hij raadde aan van den Noordhinder eerst naar de Downs (ten Zuiden van den Thamesmond) te gaan en dan langs de kust naar binnen te koersen.
- Op de 'Vliestroom' vond men het risico van de vaart nu wel wat erg groot; er werd scheepsraad gehouden, waarvan het resultaat was, dat men besloot terug te gaan naar
- 1275 IJmuiden. Op den terugweg werd nog de eveneens uitgaande 'Maasstroom', van dezelfde maatschappij gewaarschuld, die nu ook rechtsomkeert maakte. Beide booten meerden gisteravond om 10 uur weer aan de Handelskade.
- Leden der bemanning deelden ons mee, dat, toen zij aangehouden werden door de
- 1280 "Archer«, nog verscheidene andere oorlogsschepen waren te zien aan den horizon, allen, evenals de torpedoboten, stoomende in Noordelijke richting.
- (Het opmerkelijkste gedeelte van dit verhaal, n.m. de verklaring van den Engelschen marineofficier, dat de Duitschers met behulp van koopvaardij-schepen mijnen hebben
- gelegd, stemt merkwaardig overeen met een in door ons ontvangen telegram betreffende
- 1285 de Deutsche boot 'Koningin Luise', die door een Engelschen torpedo-vernieler tot zinken is gebracht, omdat zij bezig was mijnen te leggen. Red. N. v. d. D.).

Deserteurs.

De consul-generaal der Nederlanden te Antwerpen maakt bekend: De deserteurs van het Nederlandsche leger mogen, zonder dat hen straf dreigt, opkomen.

1290

Te Baarn hebben de heeren A. A. H. Boissevain en August Janssen

hun villa's 'Prins Hendrikoord' en 'Peking' ter beschikking gesteld van het Roode Kruis om tot hospitaal te worden ingericht.

1295

Waarschuwing tegen verkeerd enthousiasme.

— Naar aanleiding van de vele ingezonden stukken, waarin bepaalde categorieën van personen of leden van bepaalde vereenigingen uitgenoodigd worden zich voor landarbeid beschikbaar te stellen, verzoekt men ons mede te deelen dat hier ter stede is opgericht een comité ter bespreking, en zoo noodig, ter voorbereiding van hetgeen thans op oeconomisch gebied kan en dient te geschieden.

1300

Voorzitter van dit comité is prof. mr. E. M. Meyers, oud-lid van den Amsterdamschen Gemeenteraad; vice-voorzitter de heer J. W. O. Tellegen, lid van den raad van toezicht op de Rijkspostspaarbank, het secretariaat is gevestigd Amsterdam, Heiligen weg 26, en wordt waargenomen door het bestuur van den Bond van Orde.

1305

Het Comité meent een ernstige waarschuwing te moeten richten tegen het streven van bonden en personen, die ongehuwde vrouwen, leden van diverse vereenigingen enz.

1310

uitnoodigen naar het platteland te gaan tot hulp van den boerenstand. Eenerzijds moet erop gewezen worden, dat voor zoover ongeschoolde werkkrachten uit de steden op het platteland bruikbaar kunnen zijn, het toch een eisch van billijkheid is, dat dit werk door werkloozen wordt gedaan, en niet andere personen, gedreven door een verkeerd enthousiasme, den werkloozen het werk uit de handen nemen. Reeds zijn de

1315

arbeidsbeurzen bezig te beramen wat door hen voor de werkloozen op dit gebied kan worden gedaan en men late dit werk aan de arbeidsbeurzen over. In betere handen dan van deze instellingen kan het moeilijk zijn. Bovendien wordt de hulp, die door

1320

inwoners van groote steden op dit gebied kan verschaft worden, sterk overschat. Het tekort aan werkkrachten van boerenarbeiders kan voor een groot deel aangevuld worden door werkloozen, industrie-arbeiders van het platteland zelve en uit kleine provinciesteden. En voor een groot deel is de hulp, die op dit oogenblik zou geboden moeten worden, geschoolde arbeid, waartoe een stedeling totaal ongeschikt is.

1325

Laten dus alle opgerichte en nog op te richten organisaties zich onthouden van elken arbeid, die tegen betaling door werkloozen kan verricht worden.

1330

De in het avondblad van gisteravond in een ingezonden stuk daartegen gerichte waarschuwing, onderschrijven wij volkomen. Slechts is in dit stuk onjuist, dat de hier ter stede opgerichte Bond van Orde ook zoodanigen arbeid zouden verrichten.

1325

De Bond vermijdt dit uitdrukkelijk; geen door hem tot nu toe verrichte werkzaamheden zou door werklooze arbeiders uitgevoerd hebben kunnen worden.

Amerikaansche reizigers.

Naar de *N. Rott. Ct.* verneemt heeft de Amerikaansche regeering in overweging, een zending goud per oorlogsschip naar hier te zenden, om de Amerikaansche reizigers, die, in Europa vertoevend, door den oorlog zijn overvallen, van geld te voorzien.

1330

Veiling.

— Men schrijft ons uit Elst (Betuwe) dd. 4 Aug.: De groenten- en fruithandel is blijkbaar onmogelijk geworden. Op de veiling van heden was geen enkele handelaar van elders aanwezig, terwijl ruim 100 geladen wagens en karren stonden te wachten. Het bestuur heeft besloten de veilingen voorloopig te staken.

1335

Varia.

EEN REISJE.

Een onzer lezeressen, die Zaterdag uit Königswinter terugkeerde, schrijft o.a.: In het station Keulen heerschte een ware paniek. Menschen stormden trappen op en af om een trein te bemachtigen, het was een gesjouw met bagage, zelfs van mensen die anders niet het kleinste pakje zelf dragen, want het consigne was: bagage bij je houden of zij is verloren. De perrons gaven den aanblik van een landverhuizing. Koffers en kisten lagen hoog opgestapeld, en alleen zij die zoo gelukkig waren met handbagage te reizen hebben alles kunnen redden.

1345

Toen de trein binnenkwam kon men gerust van een bestorming spreken en hier vooral had men gelegenheid mensen van mensen te onderscheiden. Sommigen lieten slechts het recht van den sterkste gelden, anderen gaven vrouwen en kinderen oogenblikkelijk gelegenheid het eerst in te stijgen. Ik kwam in een 1e klasse coupé, waar plaats was voor 6 personen, met z'n twaalfven te zitten. De loopgangen waren opgepropt met bagage

1350

Naspeuringen van Paul Theelen: 6 augustus 1914

en, voorzoover nog plaats, met menschen, die den toevoer van frissche lucht belemmerden, zoodat de atmosfeer verstikkend werd en eenige menschen het te kwaad kregen. Maar enfin, we reden en waren op weg naar het vaderland. Zoo bereikten wij Kleef, onder het aanhooren van jeremiades van lui, die pas in Duitschland waren en nu hun reis op zoo'n ongewenschte manier onderbroken zagen, alsof dat de grootste ramp van den oorlog was. In Kleef moest alles aussteigen. Ik verstond umsteigen en stond met een nuchter gezicht op een anderen trein te wachten, tot ik met schrik begreep dat de trein ons niet verder bracht en wij verder maar moesten zien hoe in Holland te komen.

Het aangewezen vervoermiddel was nu de tram van Kleef naar Beek bij Nijmegen om vandaar uit naar Amsterdam te gaan. Bij de halte van de tram dezelfde landverhuizers-aanblik, hetzelfde gevecht om een plaats. Onder onze passagiers waren nu veel landgenooten. Grasmaaiers die met hutje en mutje naar huis moesten en waartusschen ik op 't voorbalkon een plaatsje kreeg, zóó benauwd, dat ik meende te zullen bezwijmen. Die lui deden mij zulke pessimistische verhalen van: «vast niet meer in Holland te komen, dien avond en morgen heelemaal geen treinen meer», dat het mij angstig om 't hart werd. Ik had sedert mijn ontbijt 's morgens vroeg – want naar Keulen was ik per boot gegaan – noch eten noch drinken gehad, omdat ik meende in den D-trein wat te kunnen gebruiken en vooral de dorst begon mij te kwellen.

Na zeker een uur gestaan te hebben ging de tram eindelijk voorwaarts, doch bij iederen wissel moest gewacht worden op een tram uit de andere richting wat ook veel tijd kostte. Onze wagenbestuurder, en de grasmaaiers met hem, stopte telkens bij een Wirtschafft waar hij en zijn stoet 'etwas trinken' moesten, zoodat de geest der reizigers op het voorbalcon zeer vroolijk en amikaal werd. De tram mocht ons niet verder brengen dan tot de douane van Kranenburg en daar stonden we weer op den weg. Te Kranenburg werden we aan een visitatie onderworpen die tot in 't onbeschaamde ging. Er was een ketting over den weg gespannen, opdat niemand hieraan zou ontkomen. Vooral papieren werden zorgvuldig onderzocht, ook van mij die er met mijn verbrande en verreide touristen-uiterlijk toch waarlijk onschuldig uitzag. Nu maar het restje van mijn moed en kracht bijeengezameld om met mijn zware bagage naar de halte van de tram naar Beek te komen. En toen we die eenmaal hadden, barstte ik in lachen uit. Op stoepen, en op den grond, op koffers en kisten zaten de menschen.

Er stond een fruitkoopman die in een ommezien van zijn lading half rijpe peren ontlast was tegen een fabelachtigen prijs, en ik, die nog al een vies-neus ben, at nu ongewasschen en ongeschilde peren, die zoo hard waren als een onrijpe peer maar wezen kan, alsof het een lekkernij was. Weer een bestorming voor den trein naar Nijmegen en eindelijk waren we op 't perron waar de trein om halfacht zou vertrekken. Hij vertrok echter om half tien en was om bij eenen in Amsterdam.

Een landgenoot in 't vijandelijk kamp.

Ons werd welwillend inzage verleend van een brief eener landgenoot uit de omstreken van Kleef, aan haar hier vertoevende familie.

De schrijfster heeft den brief door een Hollander, die naar hier ging laten «doorsmokkelen», daar brieven naar het buitenland, zooals zij mededeelt, eerst naar Düsseldorf moeten om gecenseerd te worden.

De toestand – zoo gaat zij voort – is hier ontzettend en de menschen zijn radeloos. De levensmiddelen zijn eens zoo duur als anders. Den heelen dag hoort men niets dan vaderlandsche liederen en elk nieuw regiment wordt met muziek naar den trein gebracht. Wij zijn nog maar met een goede 50 van over de 300 van ons personeel en 't wordt nog minder, daar alle weerbare mannen weg moeten. Er komen hier soldaten ter inkwartiering en men rekent hier op het komen van de Franschen.

Als de Franschen komen moeten ze hier bij ons over de grens, voor de rest zijn we hier veilig.

De geestdrift hier is buitengewoon groot maar weet u wat vreeselijk is? 's Avonds loopen de mannen hier dronken over straat en zingen ook op hun manier. Ik krijg ieder keer een huivering als ik ze dan hoor zingen 'Lieb Vaterland kannst ruhig sein'. Wat moet er komen van een oorlog die alleen gebaseerd is op haat tegen den vijand!

Vanmorgen zijn hier naar het heet 80 Fransche spionnen gevangen genomen. Gisteravond waren hier 2 zoogenaamde Oostenrijksche officieren die ook bleken spionnen te zijn. Ik heb ze beiden gezien onder politiebewaking aan het station, alles werd nagekeken. Van allen hier moeten vader of broers mee en de vrouwen blijven zitten. Alle menschen trouwen eer ze weggaan. Als beide partijen Duitschers zijn is dat geoorloofd.

Ik weet niet of alles waar is wat men hier vertelt, maar men weet mede te deelen dat de Kroonprins licht gewond moet zijn en dat de Zarin in Hattem hier aan de grens vanmorgen is gevangen genomen. Zij was op de vlucht naar Engeland. Het Servische hof is gevangen genomen en 20,000 man zouden gedood zijn. Het is wel interessant hier,

Naspeuringen van Paul Theelen: 6 augustus 1914

1420 doch vreeselijk. De oorlog is een gruwel. Naar Holland kan ik nu niet terug en u kunt
ook niet hierheen komen. Alle brieven worden gelezen, postlagerbrieven worden niet
meer uitgegeven. Ik wou dat u eens kon zien hoe het hier nu toegaat, een geestdrift
zonder grens, men weet van geen ophouden, maar die gesprekken zijn allen zoo wreed,
ze weten van geen medelijden met den vijand. Natuurlijk wordt er niet aan getwijfeld
1425 dat Duitschland overwint. Het heeft geld voor een half jaar oorlog. Zoo juist komt
weer een vrijwilliger afscheid nemen en gaat bij de kanoniers in Wezel. Het is altijd
hartroerend dat afscheid nemen aan het station en overal en 's avonds optochten door
de stad. Het is zoo hoogst merkwaardig wat ik hier beleef. Ik ga er een dagboek van
aanleggen, dat kunt u dan later lezen...«

1430 **STADSNIEUWS.**

Bericht van het Deutsche consulaat.

Van het Deutsche Generaal-Consulaat ontvingen wij de volgende officieele mededeeling:
'Naoh einer Mitteilung des Auswartigen Amts in Berlin befindet sich Deutschland
infolge Englischer Kriegserklarung seit 4. August mit England in Kriegszustand.'

1435 Kaiserlich Deutsches Generalkonsulat.

Vertaling:

Volgens bericht van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken te Berlijn is
Duitschland, tengevolge van de Engelsche oorlogsverklaring, sedert 4 Augustus met
Engeland op voet van oorlog.

1440 Het Keizerlijk Duitsch Generaal-Consulaat.

Het staffbureau in het Amstel-hotel.

De heele militaire bedrijvigheid in Amsterdam concentreert zich op het oogenblik in
het Amstelhotel, waar de generale staf van het hoofdkwartier zijn zetel heeft. Van
1445 daar uit spannen zich de telegraaf- en telefoondraden, waarlangs de bevelen vlieden.
Militaire auto's en fietsen snellen af en aan. Voor de geopende ramen ziet men de
militaire telegrafisten bezig.

Het ongewone schouwspel lokt den geheelen dag een dichte menschenmenigte voor het
gebouw.

1450

De Amsterdamsche Politiebond

heeft zijn lokaal Kerkstraat 127 en 129 kosteloos ter beschikking gesteld om tot
verblijf te dienen van de tijdelijk hier vertoevende militairen.

1455 **Telegrafie.**

Van Emden uitgaande zeekabels zijn buiten dienst.